

A SZÉCHENYI-CSALÁD MAUZOLEUMA ÉS GR. SZÉCHENYI ISTVÁN SÍRJA NAGY-CZENKEN.

GRÓF SZÉCHENYI ISTVÁN UTOLSÓ ÉVEI.

Zichy Antal most megjelent könyve nyomán.

Most, midőn Széchenyi István soproni szobrának leleplezése alkalmából a közérdeklődés újra az ő nagy alakja felé irányult: alkalom szerűnek tartjuk egyet-mást elmondani Széchenyi tragikus sorsáról Zichy Antalnak a lapok hasábjain többször említett munkája után, a melynek utolsó füzeté a napokban jelent meg. A tettekből, sikerekből oly gazdag életre a szenvedéseknek is kivételes sulya nehezült; de ha a szenvedés eleintén majdnem egészen kioltotta is az értelem világát, később fel-fellobogott még az, s úgy tetszett, hogy iszonyú küzdelem kezdődött az emésztő kór s az értelemnek hol gyöngyebb, hol hatalmasabb életerejé között.

Mióta a független felelős magyar kormány megalakult és Széchenyi a közlekedésügyi tárca élén állott: alig volt egy-egy nyugodtabb órája, a melyben feligazgott lelke ne a legkomorabb színben látta volna a nemzet jövőjét. Minden esetleges, véletlen történetben a «vég kezdete» látszott célzását s balsejtelmének legott kifejezést is adott. Így, mikor a lánchíd utolsó lánca a balparti oszlopra való felhúzás közben elejtették s annak csapásától a csónak, melyben Széchenyi állott, a vízbe merült, s ő csak úszással tudott a hullámokból a partra kimenekülni: ezt a megjegyzést tette: «Így fog ez velünk is menni; tizenegy óráig fényesen fog sikerülni minden, s midőn elbizakodásunk nagyra nőtt, a tizenkettedik órában török össze minden!»

Ha néha-néha földerült is, újra búskomorság fogta el. Lázás izgatottsággal vett részt az országgyűlés tanácskozó-termében, s mikor Kossuth fényes szónoklata el-elragadta a követeket: Széchenyi többször kiment a teremből, mintha szabad levegőre lett volna szüksége forró agyának iszonyú nyomása ellen. «Istenem! — sohajtott fel, kezeit fejére téve, — mintha örültek házába jutottam volna, mintha pokoli büvölet üzné velünk gonosz játékat, hogy veszünk fellett tomboljunk. S ezt senki, de senki nem akarja látni, csak én, szerencsétlen. Ennyi okos, belátó ember mind vak legyen és ne lásson?!... Nem, nem, nekem kell örülnem lennem!»

Hiába figyelmeztette környezete, hogy vonul

jon vissza; hiába kérte Kossuth is, hogy ne járjon a miniszeri tanácskozásokra. «Viszem a terhet, míg le nem roskadok», — volt Széchenyi fájdalmas felelete. A kétségbeesés megkezdte iszonyú pusztítását idegében, folyvást rettegett, s úgy hívé, élete sines biztonságban. Családját eltávolította magától, a mi aztán sietteté betegségét, mert még inkább martalékvá lón győtrő gondolatainak. Éjjelenként le sem fektült; alig evett valamit s nem aludt, egy helyben ülni nem tudott. «Ég minden agyamban, — így panaszkodott — a mint leülni próbálok, pokoli forráságot érzek, mintha agyam lángot vetne!»

Vége megtört és kimerült. Szeptember 5-én orvosa, Balogh Pál, kocsira ültette s elkísérte azontúli szomorú tartózkodási helyére, Döblingbe. Utóbb meghatóan írta le, mily kínos lelki gyötrelmek között sikerült a nagy beteget a tébolyházba szállítani; hogy midőn a városból kiértek, Széchenyi kijelentette, hogy nem megy egy tapodtat sem, mert neki mint miniszternek vagy helyén kell maradnia, vagy társával együtt vesznie. Nagy nehezen aztán megint csak folytatta útját; de újra meg újra vissza akart térni a legdühösebb rohamok gyakori kitörései között. Esztergomban a Dunába ugrott, de azonnal kifogták. «Mily bolondot tettem! — így szólt. — Az emberek mind tudják, hogy jó úszó vagyok.» A mint Döblingbe ért, meg kellett kötöznie.

Csak a mozgalmas, lázas idők hangulata érteti meg, hogy még a Széchenyi betegségét is félremagyarázták sokan, sőt akadtak olyanok is, kik a nyilvánosság előtt gúnyosan kifakadtak az ellen, hogy Széchenyi «titokban» szállították el a fővárosból. B. Wessellényi Miklós felelt e kegyelet nélküli mendemondákra, felháborodva az alaptalan gyanúsításokon: «Honához hív szíve honáérti keservében tört meg.» «Szegény oroszlan, mire jutottál!» így végzi Wessellényi a nyilatkozatokat, az utolsó, a melyet régi barátja érdekében tett, kitől az utóbbi években politikai véleménykülönbségek elválasztották. Később 1849 márciusában a debreczeni országgyűlés újra vizsgálat (epuratio) alá vette a képviselőket, hogy bizonyos megállapodás szerint igazolja őket. Szó nélkül igazolták Deákot, gróf Batthyányt, Szemerét, sőt Széchenyi neve mellett ez a megjegyzés volt olvasható: «betegnek mondatik». Horvát Boldizsár szólt e megjegyzés ellen, nagy erkölcsi bátorsággal vitatva, hogy Széchenyt az igazolatlan képviselő közt hagyni nem lehet; a mi aztán nem is maradt úgy.

Míg ezek történtek, Széchenyi már borzasztó tusát rívott magával néhány hónap óta. «Döblingben az intézet tulajdonosa, dr. Goergen — írja Zichy Antal — kénytelen volt őt ágyára lekötözní s azontúl is többnyire kényszerzubonyba öltöztetni, mert szobeli kifakadásain fölül nyomban tettelegességekhez is folyamodott. Szokása volt öngyilkossági szándékából fejét a falhoz vagy kemény tárgyakhoz vágolni, haját, ruhaneműt tépdensni, majd ismét képzelt üldöztesétől való félelmében félre buzdógni, így alá rejtőzködni, vagy botot ragadva és hátát megtámasztva, dühösen vagdalózni, mintegy véde magát láthatatlan támadó ellen.» Senkit sem ereszett magához; főleg családja tagjaitól zárkózott el. Sokszor órákig beszélt magában nagy bűnös voltáról s a reá váró büntetésekről. 1850-ben orvosával végre meglátogatta családját, a melynek körében egy órát töltött; s midőn

visszatért, fogadást tett, hogy «soha többé nem lépi át e ház küszöbét». Néhány hónap múlva csillapodott izgatottsága; rohamai mind ritkábbak lőnek; órákig elbeszél a politikai eseményekről, de aztán megint hideg közönybe sülyedt. 1850-ben szolgálva malmozni és ostáblázní kezdett s olvasgatta a «Hans Jörgel» című népies lapot, a melynek durva élelzen jóízűeket kacagott. Lassanként komoly olvasmányokba kezdett és a sakhoz folyamodott, a melynek fejtörő játéka mellett kora estétől éjfélig, sőt hajnalig is elüldögélt.

A rémuralomról részletes tudomása volt, a mi önkínzó tépelődéseit sokszor újra iszonyatosakká tette. «A háború annyi áldozatai — írja nevének 1850 szeptember 11-ikéről — mind boszút kiáltanak ellenem!» Két nappal később Lajos testvérehez így ír: «Egy oceán sem moshat engem tisztára. Magyarország a legboldogabb volt a világon; az én irataim, agitatóim, démoni befolyásom mindent örökre semmivé tett. ... Én vagyok az Antikrisztus!» Rögeszméitől soha sem birt többé megszabadulni. Folyvást ismétli különböző változatokban, hogy Magyarország vesztené ő az oka. Nem térhet vissza családja körébe, mert a nemezis eltölti őt attól: s nem hiszi, hogy kiengesztelje az Istent nagy bűnéért ő, ki annyi embert döntött vesztébe s kétségbeesésbe. Tasnerhez még borzalmasabb hangon ír: «Ma indulok a pokolba. Én vagyok az Armány fia, ki büneim sulya alatt már elkárhozva, mint ördög szolgálja eladtam a magyart a Rom istenének, ezt a dicső fajt, a legdicsőbbet át venni kimondhatatlan bűnéért, hogy mindent ő zúzott porrá. 1851 augusztus 3-ikán kelt levelében Tasneről pisztolyt, éles kést, mérget kérés, mert ha élve marad, még valami szörnyűséget követ el, mivelhogy «ő miatta lett rabbá a magyar, még pedig micsoda számáraknak a rabja!»

Evek múltak, és Széchenyi betegsége csillapult; a kór lassanként mintegy fölemésztí magát. Már húzamosabban foglalkozik családi és vagyoni ügyeivel, a melyekben szórakozást keres és talál is. Még 1852-ben Lonovics vizsgálatására, a ki nagy erényeire hivatkozik, ezt válaszolja: «Nem, nem, én senkit sem szerettem, sem nőmet, sem gyermekeimet, sem házamat, hanem csak magamat; büntetésre méltó önző voltam és oly nagy szerencsétlenségbe döntöttem hazámat.» — 1857 körül már egyre gyakrabban gyűjté maga köré családját, régi barátait, a kikkel a legégetőbb politikai kérdésekről oly behatóan foglalkozott, mint ép állapotában; eszméket adott másoknak s tette buzditotta közeli barátait. De ő maga soha sem kívánt többé a tébolyházból kilépni. «Mit keresnék én, rozoga vén ember, a világból? — mondá egyik ifjú barátjának. — Az ilyen vén ember csak férczmű; szétválék eresztékeiből, végre összeomlik, s mint haszaltan lim-lomot bedobják egy gödörbe.» De azért derültebb pillanataiban nemcsak leveleket írt, hanem a Bach működését is figyelemmel kísérve, annak a «Rückblick» című iratára, a melyben el akarta hitetni a világgal, hogy milyen jól kormányozta Magyarországot, közzétette a *Blicket*. Genialis lelkének gúnyja, kétségbeesése és legsötétebb humora mind benne van e műben, a melyet Falk Miksa skorpiókból fonott korbácsnak nevezett.

Ez volt az önkényuralomban az első nagy politikai mű, a mely az abszolút rendszer tartóhatatlanságát kimutatta.

A számos üldözésre és kivégzésre nézve egy borzalmas adomát jegyzett fel Zichy Antal Széchenyitől, a ki az asperni ütközet után látta, mint rendelték ki egy csapat katonát a halottak eltakarítására. A vérben fétengők között egy katona fölésmelt s könyörgőni kezdett, hogy ne temessék őt el, hisz még él, még nem halt meg. Eh, — így szólt a vezénylő tiszt — azt mindenki mondhatná; be vele! ... Így bántak Magyarországnak annyi sok derék emberével is, a mi Széchenyi önkínzó lelki mardosásait koronként oly szörnyűekké tette. De már jó barátai előtt néha a remény egy-egy csálóká csillama is föltetszett fejtegetéseiben, midőn később, úgy szólván, nyílt házat kezdett tartani Döblingben s midőn mind többet gondolt önmagával, ruházatával, élelmével; midőn minden magyar könyvet megvásárolt, a mi akkor megjelent, s még az élelzapokat: az Üstököst és

Bolond Miskát is olvasgatta. 1860 elején egyszer így jósolt barátai előtt: «Meglátszátok, Ferencz Józsefből még a legalkotmányosabb fejedelm fog válni; nem könnyen ejt el egy rendszert, de egyéni nézeteit fel tudja aldozni minisztereinek, ha bizalommal van irántok.»

Nem sokára következett a híres hűbértörzés 1860 március 3-án, midőn Felsenthal tanácsos vezetése alatt huszonnégy hivatalnok és rendőr körül fogta Széchenyi lakását. A gróf udvariasan látszott fogadni kellemetlen látogatóit; de midőn Felsenthal a könyvtár felé fordult, Széchenyi kedélyesen vállára tette kezeit, mondván: «Édes uram, ön bizonyosan tiltott könyveket keres; nos, meg akarom kimélni a fáradságtól, s megmondom, hogy mind az, a mit itt lát, tetőtől-talpig tilos, mert a mit az önk cenzúrája megenged, az sokkal haszontalanabb holmi, hogysen pénzt adnék ki érte.» A hűbértörzés után nem sokára Thierry rendőrminiszter ezt írta Széchenyinek: «A tébolyda ezúttal megszünt Excellenciára nézve asyllum lenni.» S e perczől Széchenyi egész lényé gyorsan megváltozott, mert attól félt, hogy erőszakkal elhurcolják onnan, vagy elteszik titkon láb alól. Másról, mint erről nem is beszélt. Hűsvét vasárnapján (ápril 8.) halva találták nagy karoszekében összezúzott koponyával. Mellette volt a kurta csővé, de erős kaliberű pisztoly, a melyet vízzel töltött meg, hogy a lövés annál rombolóbb legyen. Így végződött az a nemes élet, a mely Magyarországot újabb korának egyik megteremtője volt.

V. J.

MÁJUSI DAL.

Új fény rezg a még gyöngye lombon át,
A gyepe hintve légi fátýolát,
S változva — ha megbillen egy levél —
Képet cserél.

Hallom az erdő ébredő nesztét,
Látom: virágok nyitnak szerteszét,
Érzem a szellő édes illatát,
Mely enyhét ad.

És fényözönnel van minden teli ...
... Valami bennem egyre kérdezi:
Vajon nem elmúlt ifjúságom az

... «Hol a tavasz»?!

Juszt Béla.

MELANKÓLIA.

Jó itt az elhagyott, rideg magányban,
Fáslut szívemnek, csöndje jól esik,
Hová nem hat a zajgó utoza lármá,
Mely lázba ejt, de láza nem hevit.
Künn hópíhek szállongnak, hullnak egyre,
Én nézem őket, s oly nyugodt vagyok,
Feleved minden gond és léha ábránd,
Kis hópíhek csak szállingózatok ...

Ez lett világom: elhagyott magányban
Elülni hosszan, s elmerengeni,
Mit egyre hajszol lelkem önfelédten,
Az enyhülést itt perczre fölleli.
Az lett világom: fáradt lelkem mása ...
Ez ajkam egy-egy régi dalba fog,
Míg rám borúl a béke fáslúsága, —
Kis hópíhek csak szállingózatok ...

Künn jártam én is ... vont, hívott az élet,
Ám üdvöt ottan lelkem nem talált,
Fanyar mosolygal néztem csillogását,
Bár száz virág kínálta illatát:
Valami átok fűzött nappal-éjjel,
Csak üdött egyre, düdött-zaklatott;
Ahasver bús tragédiája sorsom, —
Kis hópíhek csak szállingózatok ...

Eszembe jut még vadvírágos mlitám,
Elém tűnik még az a drága lány ...
Gyönyörben ringott körülöttem minden,
S oh, én bohó, az üdvöt ott hagytam.
Magam maradtam ... Lelkem szebbik része,
Oh, az is, az is eltűnt elhagyott,
Rideg magány, segits temetni nekem,
Kis hópíhek csak szállingózatok ...

Beszkid István.

RÉGI DÍSSZEMLEK.

Fényes katonai díszszemlét tartott a múlt szombaton a Vérmesőn a király. Ebből az alkalomból érdekesnek tartjuk néhány régi díszszemlét a fölémlítését, melyet a régi hiteles jegyzetek nyomán állítottunk össze:

Pozsonyban 1764 augusztus 24-én, a már akkor római király címet viselő későbbi II. József császár fényes díszszemlét tartott a Sztáray, Devins, Wallis gyalog és a Hessen-Darmstadt lovas-ezred fölött. Ez alkalommal zászlószentelés is volt, a mi még csak növelte a szemle fényét. Megjelent Mária Terézia császárnő és király férje, Lotharingi Ferenc is, a ki pompás, négyfogatú diszhintóról nézte a manőver lefolyását. A szemlét lövőhatón résznét nézték, részben részt vettek benne: Lipót, Miksa és Ferdinánd főherczek, Szász-tescheni Albert herczeg, ezenkívül díszes fogatokon ott voltak Mária Anna és Krisztina főherczegnők is. Ebédre is a táborban maradtak mindnyájan és az uralkodó-ház, az ország és Pozsony város czimereivel ékesített óriási sátorban ebédelték. Ebéd után a *Mi asszonyunk*-ról nevezett apácza zárda vonult a fényes társaság, a hol a főnök és Firmin gróf passani püspök fogadta őket a tisztelőkre a nemes kisasszonyokból álló nővédek egy francia vígjátékot adtak elő, a mely nagy tetszést aratott.

Ugyancsak fényes díszszemle volt az, melyet 1764 augusztus 31-én Mária Terézia személyesen tartott a Gyulay-ezred felett. A királynő férjével együtt Migazzy Kristóf gróf váci püspöknek volt akkor a vendége és Mária Anna nevű leánya kíséretében kocsin jött Pestre, a hol az akkor itt tartózkodó vejéhez, Albert, Szász-tescheni herczeghez szállt. Mária Terézia férjével a hajóhídon ment át Budára, és tíz órák körül délelőtt ért a várkapuhoz, a hol egészen a királyi kastélyig a polgári őrsereg állt sorfalat, a kapunál pedig a városi tanács fogadta. A szemlét, mint a régi följegyzés mondja, a város majorjához közel lévő térségen tartották meg. A szemle épen elkezdődött, mikor a Véczerlő hajón érkezett római király és Lipót főherczeg is, Pesten lóra szállván, oda mentek, a kiket báró Gastheim tábornok, az invalidusok palotájának parancsnoka üdvözölt.

A Gyulay-ezred után a polgári őrsereg szemléje következett, a mely mind mozdulataiban, mind fényes ruházódásában ugyancsak kitett magáért. Mozdulataikat oly pompásan csinálták, hogy a római király többször hangosan megdicsérte őket. A tiszték, az alkalommal piros, skarlát szín kabátot, fehér kamizolt és arany-szegélyes kalapot viseltek.

A szemlén jelen volt Pálffy Lipót gróf magyarországi parancsnok tábornagy jutalmakat osztott szét a jelesebb tiszteknek, Nemesságoti Svetich Jakab personalis pedig a Hakker-kertben fényesen megvendégelte úgy a rendes hadsereg, mint a polgárőrség tisztjeit.

A múlt század utolsó tízeiben kevés díszszemle volt. A török háború, — majd a rajnai hadjárat alatt komolyan verekedtek a katonák s nem jutott idő a parádéra.

Érdekesek nemzeti szempontból azok a katonai parádék, a melyeket 1809-ben a fölkelő nemes sereg tartott. Miután József nádor kiáltványa pünkösdi havában megjelent, mindenféle készülődni kezdtek a vármegyék és fegyverkeztek a nemes urak. A kiáltvány úgy volt szerkesztve, hogy gyűjtő hatást idézett elő. A megszólítás *Magyarok!* és mindjárt az első mondatban foglaltak: «... megmondottam, hogy én mindent a Ti Nemeslelkűségektől várok s hogy a Király a Magyar Nemzet hűségében és vitézségében bíz. Ezen bizodalomnak mostan szembetűnő bizonyosságát látjuk. Ó Felsége a királyné és az egész királyi Ház kebelünkben van. Oltalmunk alá bízta szeretett királyunk azt, a mi tulajdon életünk kedvesebb.» Csodálatosak voltak. A pozsonyi országgyűlés *Moria-mur* jelenetéhez hasonlóan játszódtak le a megyék székházainál. A fölívás után alig telt el egy hó, és a mennyire lehetett, fölkeszült a nemes sereg.

1809 május 13-án volt az első parádé. Mint egy régi följegyzés említi, Szápáry János gróf, a nádor akkori főudvarmestere feltérásán, felkomolyan suga oda Semsey András státus tanácsosnak: «Hm, ezek épen 13-án fognak először fegyvert kezükbe ...» félek, hogy rossz

vége lesz az insurrectionának.» A mellettük álló evangélikus Prónay Gábor gőmőri főispán megfeddette Szápáryt, hogy lehet olyan babonás, de a következők a nádor főudvarmesterének adott igazat.

A díszszemlét a vezető vármegye, Pestnek fölkelő nemessége tartotta; előbb kivonulván Bátorkeszi Ott Péter districtuális generálisnak aznap végbe ment temetésére. A fölkelőket, mint az ócska napló említi: «Maga Ó Császári Királyi Felsége Ludovika, kegyelmes asszonyunk a Várban, Szent-György piacán várta meg, az egész császári udvarral a szép sereget, a melyet ő császári Felsége József, a megye főispánja vezetett.» A gyalog osztályt Winkler kapitány, a lovasokat Gosztonyi János oberster vezette. A díszfelvonulás után a pesti megyeháza elé vonultak, a hol Barkóczy Ferenc adminisztrátor, Laczkovics György királyi tanácsos első vice-ispán és a többi magistratuális és assessor urak előtt parádézottak. A nemes fölkelők vezetőjével, Gosztonyi Jánossal, Ferdinánd trónörökös *magyarul* váltott szót, Mária Lujza főherczegnő pedig egy sajátkezűleg himzett szalagot ajándékozott a fölkelők zászlójára.

Fényes volt a Tiszán túli kerület *lustrája*. Duka osztályos generális, *Feldmarsal helytartó*, Vay Miklós és Csekonicus József *Brigádás Generál major* urak tartották a szemlét. Vécsey Lőrincz báró, Vécsey Miklós szatmármegei főispán fia, hatszáz lovas és ezer gyalog nemes insurgenst vezetett. Segédkeztek a vezetésben Kállay Miklós és Leopold, Roffi Borbély Gábor és Czobel Imre. A két előbbeni, mint főhadnagy, az utóbbiak mint strázsamesterek.

Esztergomban június 8-án tartották meg a nagy *lustrát* az esztergommegei fölkelők. A lovas ezred az ország herczegprímásának, Esztergommegei főispánjának, Károly Ambrus főherczegnek nevére vette föl, a ki fejedelmi pompájú ebéden vendégelte a nemes urakat. A *lustrát* Buzini gróf Keglevich György tartotta. A lovasságot Luzziánszky János báró ezredeskaptány, a gyalogságot Missits László vezette. A nemes urak közt egy nyomtatott lelkesítő dalt is osztogattak:

Attólának nagyhírd magyar magzatja,
Mars Istennek legérdemesebb fajzatja ...
Rohanj a francziára,
Vér meg oroszlan módjára ...

Május 15-én a tolnamegei nemes felkelők tartották díszszemléjüket a szegzárdi piacon. Mint a régi följegyzés mondja: «Kiallott mind a lovas, mind a gyalog sereg ő tiszt uraival, egészen katonai módra ékesen és helyesen föl-készülve ...» A *lustrát* báró Nagy Ferenc tartotta, a melyre részről pedig Szentkatolnai Cseh Lajos vice-ispány szemlélté meg a fölkelőket, a kikhez Apponyi Antal gróf főispán lelkesítő beszédet tartott, míg a katonai törvényeket Cseh Ignác megyei notárius olvasta föl. A díszfelvonulás után Szuha György, szegzárdi plébános misét mondott, mindnyájukat ellátta a szentséggel és: «ezek után sok szives áldások és bucsúások után elindultak dicső útjukra.» Az ablakokból virágokat szórtak a szegzárdi nők, a török muzsika vígan zengett és elfojtotta a hátra maradó keserves zokogását.

A távozó nemes fölkelőknek két munkát osztottak ki, egyiknek czíme «*Hazaifüi László*», szerzője pedig Fodor Gerzson, nagy-kőrösi professor volt. A másik: «*Fegyver ellen való, melyet királyiáért, Házjáért s annak Szabad-sága fellarásáért Fegyverbe öltözött s öltöz Nemes Magyar nép számára készítette Királyának hív Jobbágja's Szolgája, Házjának fia. Budán 1809.*» Utóbbi rettenetes hoszadalmas könyvet Darvas Ferenc királyi tanácsos és a Szent-István-rend keresztese szerkesztette s régi nemes családokban maig is található belőle egy-egy példány.

Az erdélyi nemes fölkelők díszszemléjét maga Miksa főherczeg tartotta június elején Kolozsvárott. Tiszteletere a város ki volt világítva. A szemlén meglepte a főherceget az erdélyi urak készülsége. Pazar volt a dícséretekből, mire oly óriási lett a lelkesedés, hogy a nagy-hírű Bethlen család egy hazaifas sarjadéka, gróf Bethlen Lajos, maga háromszáz vitézt ajánlott föl.

Végül még egy rendkívül érdekes díszszemléről emlékezzünk meg, melyet *I. Napoleon* tartott, magyar földön, még pedig Pozsonyban.

A győri szerencsétlen ütközet után jóval volt ez, akkor, mikor már a francziák urrá lettek az ország dunántúli része felett, és Ferencz császár neje a fenyegetett Budáról Egerbe menekült.

1809 augusztus 31-én reggeli hatodfélt órakor lovagolt be Napoleon a repülő-hidon át Pozsonyba és azonnal a vásártérre ment, a hol a francia katonaság teljes díszben várakozott. Nyalka lovasok óriás fővegü granátosok, tömött, zárt sorokban vonultak el a hatalmas császár előtt, a ki hófehér paripán nyargalva le és fel a sorok mentén, rövid szavakban adta tudtára katonáinak megelégedését. A nélkül, hogy leszállt volna lováról, ismét a repülő hidon át Kőpecsény felé lovagolt és már délután két órakor Győrbe érkezett.

A várost akkor már a francziák tartották megszállva s Napoleon a vele érkezett olasz királylyal, a bajor koronaherceggel és Berthier marsallal Narbonnehoz szállt, a ki Győrben, mint a „Dunai részek Gubernátora” tartotta székhelyét.

A fölkelő seregeknek hire sem volt már akkor. Hogy János főherceg hadai nyugodtan vonulhassanak vissza Bécs felé, hátréul használta a a hadi taktika őket, és a karakkói mocsaraknál összelőtték a huszonnégy óra hosszúság mozdatlanul állni kényszerült nemességét — a nemzet díszét, virágát.

A történelem ma sem szolgáltatott még teljesen elégtételt ezeknek a hősöknek. Vajk.

László Fülöp: Özv. Majláth Györgyné arcképe.

A MŰCSARNOKBÓL.

IV. közlemény.

A tavaszi kiállítás két elsőrendű kitüntetését, a kisebb aranyérmeket, arcképekért ítéltek oda. Ezeket erőteljesen is mutatja be a kiállítás. A kitüntetett két művész: Balló Ede, kinek arcképfestményét — melyet a kitüntetés ért, — már a multkor közöltük, és László Fülöp, kinek jellemzetes arcképeiből hét van együtt a kiállításon. Változatos arcképek: férfi, nő, gyermek, mindenik a maga korának, nemének élénk kifejezésével, színével és hatásával.

Kitüntetett műve Majláth Györgynét, Prandau bárónőt, az egykori országbíró özvegyét ábrázolja. A kitűnő mesterek tanulmányozása és a művész tanulmányainak önálló értékesítése nyilvánvaló e sikerült arcképen, mely a sötét háttérből oly élethűséggel domborodik ki. Előkelőség, jóság az arcon, finomság a kifejezésen, szelidség a tekintetben, s a hajlott kor tiszteletreméltósága és díszje a fejét övező fehér hajban. Nem csupán az arcz mása, hanem szerencsés jellemzés. Egy előkelő matróna, kinek nagy intelligenciája, kedélye, nyugodt okossága, megjelenésének megnyerő volta felől mindenki tisztában lehet. Igazsággal, melegséggel festette a művész, minden keresettség nélkül. A főváros előkelői köreiből csakugyan így ismerik Majláth özvegyét, a jószívű, jótékony kitűnő úrnőt.

Mellette mindjárt egy bájos gyermeklány kedves arca, a gyermekkor üdőségével, a gyermeklányok gyöngéd színeivel, a vidám tekintettel, boldog mosollyal. Az ellentét nagy a két kép közt, a megfigyelés, a jellemzés azonban ugyanaz. Ez utóbbi fiatal Ratibor Viktoria hercegnő arcképe. László Fülöp jeles művészi tulajdonai hasonló szerencsével és hatással érvényesülnek többi arcképein is.

László Fülöp: Ratibor Viktoria hercegnő arcképe.
A KÉPZŐMŰVÉSZETI TÁRSULAT TAVASZI KIÁLLÍTÁSÁBÓL.

ték meg az egyetem számára, és Stettka művészi alkotással készítette el.

Túry Gyula, a derék képességu fiatal művész, ki legutóbb hosszabb időt töltött Rómában, hogy Szent Gellért vértanút ábrázoló nagy oltárképéhez tanulmányokat tegyen, két sikerült arcképet is hozott haza magával. Az egyik dr. Caich Gilbert, római pápai gyónató képe, a másik pedig — melyet közlünk is — jó ismerősünk, a tudós Fraknói Vilmos püspök arcképe. Fraknói mostanában az év nagy részét Rómában tölti s történelmi kutatásokat tesz a Vatikán levéltárában. Az áldozatkész püspök tudvalevőleg magyar kutatók számára intézetet alapított Rómában. Túry által készített arcképe életnagyságú és térkép. Az alak nyugodt magatartása, az arcz hű és kifejező volta, a meleg színek a festő kiváló művészi képességeiről tanuskodnak.

Az egyházi festészetnek érdekes műve Vasary János *Madonnája*. A koronás madonna, térdére állítva tartja a gyermek Jézust, ki széttárt karjaival a kereszt alakját mutatja. Mária gazdag ékítésű ruhája, koronája, a mozaikszerű aranyos glória a régi bizánczi szent képek stíljét utánozza, s villogva válik ki a különben sötét háttérből. Jézus alakja és Mária arca pedig zöld színnel van festve. Ez bizarr ugyan, de templomi környezetben, viaszgyertyák fényétől világítva kell képzel-nünk hatását.

Az életképfestők közül egyetlen kiállításunkból sem hiányzik Peske Géza, a ját-szó, nevető, pajkoskodó gyermekek jó kedvű és leleményes festője. Az ő alakjai a gyermekek. Legutóbb szívesen kiegészíti a vidám jeleneteket csendéleti részekkel is, gyümölcsökkel, virágokkal vagy pedig szárnyasokkal. Most is ilyen két nagyobb képe tűnik szemébe a tárlat látogatóinak. «A szegény fogoly kacsák» cizme az egyiknek. Fonott kosárba, szalma közé van elhelyezve egy pár kacska, alkalmasint, hogy valahova elküldjék. A kamarában, a hol hagyma, tök, zöldség hever szerteszét, nagy mulatságára szolgál két gyermeknek a fogoly kacska sáporgása és nyugtalankodása. Szeretnek a gácsér szép zöld fejét megsimogatni, s fiút, leányt ez a kísérlet foglalja el, kik a zajos tiltakozásra sem akarnak tágitani.

Grünwald Imre «Lóri» képe is jó hatású. Egy fiatal lány játszik papagájával. A szobában uralkodó félhomályból meleg színekkel válik ki a lány alakja s vidám arca. E képet a király vásárolta meg.

Háry Gyulának a jeles illusztrátorak, a tiszta rajz könnyű kezű művészenek, apró, kellemes tájképei a kiállítás legkelendőbb tárgyaiavá lettek. A «Tiszapart», melyet ezek közül adunk, csendes, derült hangulatával, egyszerűséggel hat. A szakadékos parton egy kis halász-csónak, szárításra kiterített háló. Nyugodt víz, mely a tiszta, derült levegőt tükrözi vissza.

A kiállításon a rajzoknak, metszeteknek külön terme van. Ebből való Olgyay Viktortól egy rézkarcu tájkép «A tél». Erdei részlet, kis kunyhóval, befagyott patakkal. A fiatal művész, mint tájfestő, a természet színei iránti mély érdekel válik ki; a rézkarcban biztos tüvel dolgozik.

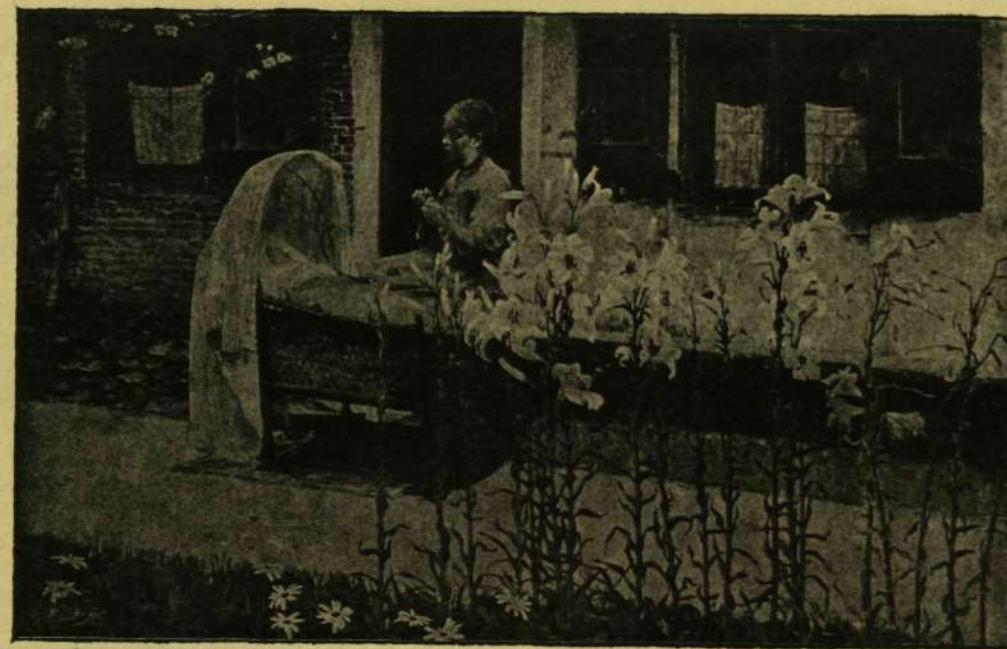
A külföldi életképek közül is bemutatunk egy párt. Van Leemputten Franz hollandi művésztől kedves hatású a «Lilimálom». Hollandi ház eresse alatt az ernyős

Olgyay Viktor: Rézkarcz a «Tél» című albumból.

Vasary János: Madonna.

Van Leemputten Ferenc: Lilimálom.

Vincotte Thomas: Catilina.

Fischer Melton: A menyegző reggelén.

Stetka Gyula: Récezy Imre egyetemi tanár arcképe.

bölcső, benne egy kis parányi jószág. Az arnyó félig le van borítva, hogy a szél se érje az alvó gyermeket. Mellette a ház ajtajában a szerető anya, kézi munkával elfoglalva. A ház előtt magas szárú fehér lilomok illatozó pompája. Egy kis idyll, érzéssel, poétikus összeállításban festve. Fischer Melton angol festőtől. A menyegző reggelén szintén meleg tárgy: a menyasszony felöltöztetése. Már csak a virágot tűzik hajába, s ő maga a kezében tartott tükörből ellenőrizi, hogy tökéletes legyen rajta minden. Egy barátja van segítségére. Másik barátja mellette ülve nézi. A háttérben az öregek látszanak. Az ajtót éppen egy fiatal lány nyitja be, s mosolygó elégedettséggel nézi a szép menyasszonyt; háta mögött fiatal ember tűnik föl, kíváncsi tekintetével. Talán a vőlegény. A szoba szegényes, de a menyasszony virágos selyem ruhájából látni lehet, hogy a menyegző fényes lesz. Az alakok velencei olaszoknak látszanak.

Vincotte Thomas az az olasz szobrász, kinek Medusa-főjét a kiállításból ellopták, de megkerült. Erőteljesen mintázott és jó kifejezésű mellszobra «Catilina», melyet szintén közlünk.

EGY RÉGI KÉPLOPÁS.

A budapesti és bécsi képlópások földerítése érdekessé teszi egy hasonló eset föllevenítését, mely talán legvakmerőbb mindazon bűncselekmények közt, melyek a művészet remekei ellen irányultak.

Ki nem ismeri Correggio világhírű bűnbánó Magdolnáját, mely a drezdai képtárban van, annyira elterjedt metszet másolatai után? Ehhez a nevezetes műhöz is fűződik egy merénylet emléke a múlt századból, melynek kevés híja volt, hogy áldozatul nem esett.

Az 1780. évi október 22-dik napján, reggeli 9 órakor történt, hogy a képtár egyik alkalmazottja észrevette, hogy előtte való este ellefedte fiókját bezárni. Miközben kulcsait keresgélte, újabb meglepetés érte. Egy szolga szaladt s képeiből egészen kikelve újságolta, hogy a teremből kivezető üvegajtó be van zúzva és a külső ajtó gyöngye sodronyrácsa el van metszve.

Alig tértek magukhoz első meglepetésükből, világos lett előttük, hogy itt betörés történt s első gondjuk a képtár megvizsgálása volt. Egy pillanat alatt kitűnt, hogy a gyönyörű grütemény három legszebb disze hiányzik: ugymint Correggio «Magdolnája», Van der Werffől «Páris ítélete» és Seiboldtól egy férfi tanúmányfej. A két utóbbi kép kereteit az ismeretlen tettes

ott hagyta, Correggio remeke azonban kövel kirakott ezüstös farámájával együtt eltűnt.

A gyorsan előhívott igazgató, Riegel, rögtön sietett fölkeresni a szépművészetek főigazgatóját, Marcolini grófot, s előadta neki a történeteket. De hogyan jutni nyomára a tolvajnak? Mindenek előtt hirdményt tettek közzé, melyben ezer arany jutalmat tűztek ki a képek kézrekerítőjének, azonkívül házmotózat tartottak néhány festőnél és képkereskedőnél. Mikor ez sem vezetett eredményre, egy névtelen levél útján javasolt következő babonaszert is megpróbáltak, hogy a tolvajt előteremtsék. Fölírták a képtár ajtaja fölé a következő varázsförmulát:

Agmoet melack Aglat Aglat Delag

* * * * *

Utoljára mégsem a csodarecept, hanem egy egyszerű lámpatisztító vezette őket az eltűnt kincsek nyomára, még pedig a következő módon.

Október 26-ikán hajnali négy órakor a lámpatisztító egy papírba burkolt csomagra bukkant, melyben Páris ítélete és Seibold tanúmányfeje voltak elrejtve, mellettök egy levél a választófeje-

delem saját kezeihez czimezve, a melynek tartalmából az volt kivehető, hogy a képeket eredetileg Amerikába szánták, de most már kevesebbel is beérik, sőt a Magdolna-képet hajlandók vissza is adni, ha ezer aranyat tesznek le a radebergi úton egy félórányi távolságra található üregbe s azt gyeppel befödik.

A helyett, hogy e felszólításnak eleget tettek volna, Marcolini néhány vadászt állított fel lesbe, kik a kijelölt helyen elbújva, mindenkit szemmel tartanak. Nem is került ki ezeknek figyelmét, hogy a mondott napon két ízben is, reggeli 8 órakor és az esti szürkületben egy kutyától kísért ember ment arra, ott ólálkodott egy ideig, aztán a nélkül, hogy megállt volna, az üreg mellett elhaladt.

A kutya és a személyleírás egy drezdai születésű cipészre, Wochacz Györgyre irányozta a nyomot, a ki tíz év óta fölhagyva mesterségével, egy telket szerzett azon a környéken, hová a pénz letételét kérték s ott házat is épített. Az illető különben lopásért már büntetve volt s így nem éppen kifogástalan hírből állott.

Marcolini most néhány vadászt szállásoltatott el valami ürügy alatt Wochacz házához, hogy őt ott megfigyeljék, egyszersmind írás-próbát vettek tőle, melyből kiderült, hogy a képek mellé tett levél írójával azonos. Erre Wochaczot anyjával, feleségével, mostoha fiával és cselédeivel egyetemben letartóztatták, s házat átkutatták, de a nélkül, hogy valamit találtak volna.

Ekkor azonban Wochacz sógora, Schulze nevű szabó, oly leleplezésekkel állott elő, melyek méltán gyanút keltettek Wochacz ellen a katolikus templomban s a választófejedelmi palotában elkövetett régebbi lopásokra nézve is. Midőn aztán mostoha fia is elárulta, hogy a képekhez mellékelt levél tőle való, többé nem férhetett kétség Wochacz bűnösségéhez, ki a bizonyítékok ilyen súlyja alatt beismerte, hogy része van a képlópásban, de azért a tett egyenes elkövetését egy mérsáros legényre kente.

A bíróság persze nem érte be ezzel, hanem újabb kutatást rendelt el, mely alkalommal a padlás deszkázata is fölfeszítettén, ott a kémény tövében elrejtve egész tolvajbarlangra találtak, telve a katolikus templomból s a moritzburgi kastélyból lopott több tárggyal, s közöttük az ezüst keretű Magdolna-képpel is, melyből ki voltak törve a kövek.

Wochacz még mindig tagadott s így adta elő a dolgot. Pár héttel a lopást megelőzőleg a kapucsnak előtt haladt el, s ott többekkel találkozott, kik a képtárba akartak bejutni. Hozzájok csatlakozott s kérdéseikre megmutatta nekik az utat, és maga is velök tartott. Ott feltűntek neki a Magdolna-kép drágakövei s hallotta, hogy azok közül egyik 2000 tallért, a másik ezer aranyat ér. «Páris ítélete» előtt is hallotta a kalau-

Peske Géza: Szegény fogoly kacsák.

A KÉPZŐMŰVÉSZETI TÁRSULAT TAVASZI KIÁLLÍTÁSÁBÓL.

zoló őrtől dícsérni a kép értékét s azt, hogy egy orosz 1700 tallért ígért érte.

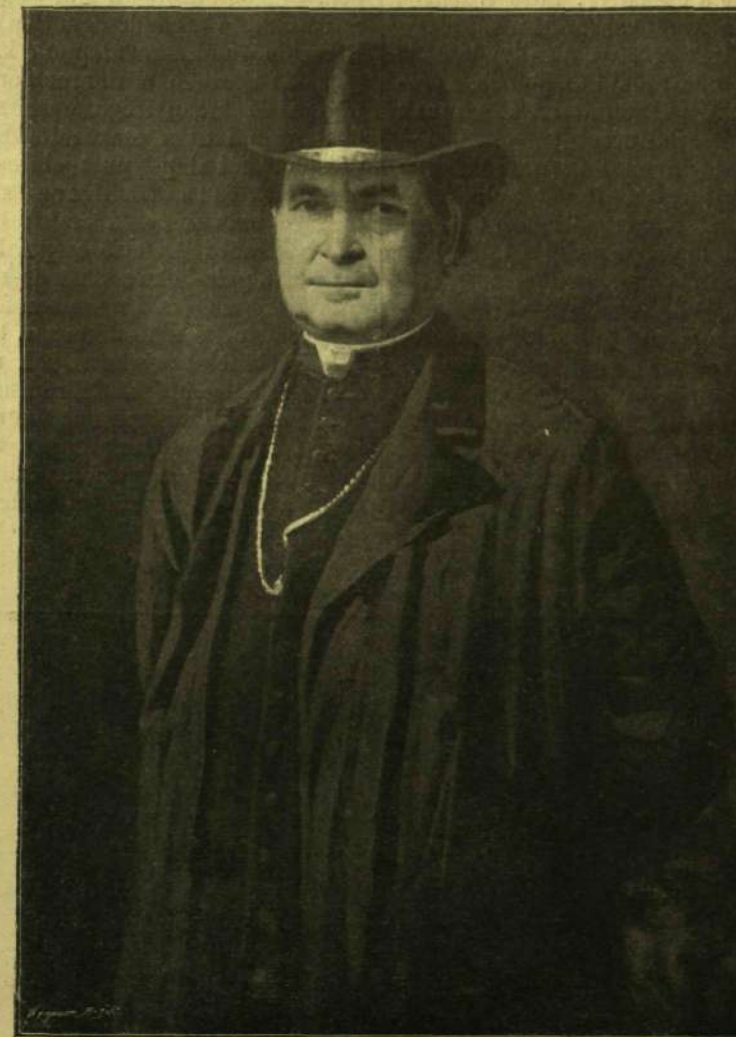
Egyelőre még nem nagyon ügyelt ezekre a körülményekre. De mikor pár héttel rá egy 200 talléros tartozásának kifizetése nagyon nyugtalanította, eszébe jutott a Magdolna-kép drága kerete s föltette magában, hogy ezt birtokába keríti.

Még egyszer megtekintette a színhelyet s elkészült tervével. Oly időt választott ki, mikor vásár volt s az utcán nagyobb a néptömeg. Ollót és viaszgyertyát vett magához így elkészülve, október 21-én este 7 órakor egy bádgos műhelybe lopódzott, mely a képesarnokhoz vezető lépcső alján állott s onnan az elzárt lépcsőre nyílt. A sötétben könnyű volt elmetesznie ollójával a külső bejáratot elzáró gyöngye sodronyrácsot, mire késével kifeszített egy lécezt, a belső ajtóból kiemelt egy üvegtáblát, s az így támadt résen becsúszott.

Benn aztán kicsiholt, meggyújtotta viaszgyertyáját, s hogy a világosságot künn észre ne vegyék, egy kép mögé állította. Majd egyenesen a belső terem Magdolna-képe felé tartott. Tulajdonképp csak a drága keretet akarta elemelni; de mivel a festmény rá volt erősítve, nem tehetett mást, mint hogy a képet is magával vitte. A többi képet csak azért vitte el, nehogy ráessék a gyanú a Magdolna-kép miatt, melyet egy festőtanonc előtt több alkalommal lelkesen magasztalt. Elkészülvén, a képeket egy szürke vászonba göngyölte s azzal újra tovább állt.

Othón a képeket előbb az udvarban rejtette el, míg a háznép le nem fektült; akkor azután egy csupán előtte és felesége előtt ismert rejtékhelyre dugta el. Másnap korán a városba ment, hogy hallja, mit beszélnek a lopásról. Értesülvén a nagy feltűnésről, jobbnak látta a két előbb említett képet lerázni nyakáról s azért azokat már harmadnap este kitétte az utcára.

Más lopásokat is bevallott egy füst alatt Wochacz; így különböző kastélyokból drága ezüsteműeket és függönyöket, a Zwingerből egy ezüst szarvast és Cupidót, 1200 tallér értékben, a katolikus templomból selymet és arany rojtokat. Ezeket kiégette és úgy adta el, az esütőt pedig beolvasztotta. A moritzburgi kastélyba éjnek idején egy létrával mászott be s midőn véletlenül minden termet nyitva talált, egy zsákkal szedett össze a legértékesebb holmiból.

Tury Gyula: Fraknoi Vilmos püspök arcképe.

Wochacz még a vizsgálati fogsága alatt szökési kísérletet követett el. Az 1789. év június 5-ről 6-ra viradó éjjel a felügyelő szemleútján Wochacz börtönéből csákányütés neszt hallotta. Előszólitotta azonnal a fiát is és ketten felnyitották a fogoly czelláját. Wochacz látszólag mély-

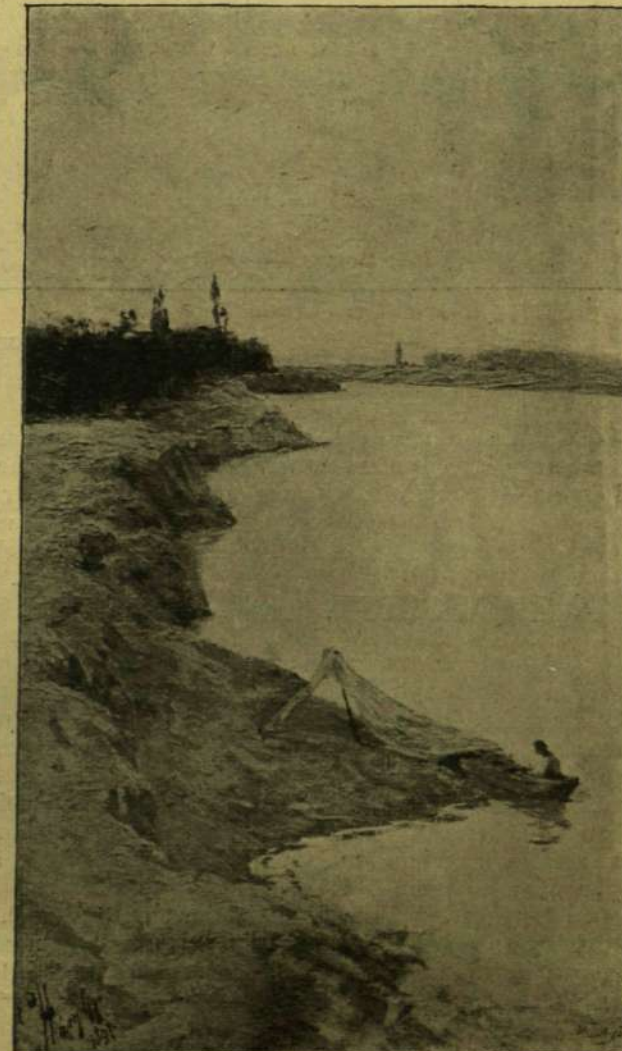
alomban aludt, de bilincsei nyitva voltak s ágyát megmotozva, abban egy csákányt és vashorgot találtak.

Kiderült, hogy Wochacz azzal a hitegetéssel szedett rá egy őrt, hogy ha neki csákányt szerez, ezer tallért ad egy állítólag elásott nagy összeg

Grünwald Imre: Lóri.

A KÉPZŐMŰVÉSZETI TÁRSULAT TAVASZI KIÁLLÍTÁSÁBÓL.

Hary Gyula: Tiszapart.

pénzből s azután mindketten huszárnak állanak a császár szolgálatába. Az ör hitelt adva a szép szónak, megszerezte a csákányt; mire Wochacz először is a falba vert vaskarikát vágta ki, melyhez béklyói voltak erősítve s az így támadt rést mészszel töltötte be; majd az ablakhoz erősített vashorgot kulcsesá idomította át s annak segítségével felnyitotta a bilincseket.

Természetesen meghiúsították a szökést, s Wochacz tíz évi fegyházra ítéltetett, pelengérré állítással súlyosbítva, míg a szökésben elősegítője egy évet kapott, felesége pedig nyolcz heti fogság árán menekült.

November 11-én 10 órától 11-ig nagy néptömeg bámészkodása közben állították pelengérré a drezdai képtár vakmerő tolvaját, azután Zwick-auba hurcozták, hol évekig folytatta a megalázó fegyencmunkát, melyre egy vandál tett elkövetése tette méltóvá, a milyen kevés fordul elő a bűnesetek krónikájában. Correggio bámulatos remekét csak egy ritka véletlen, — ki

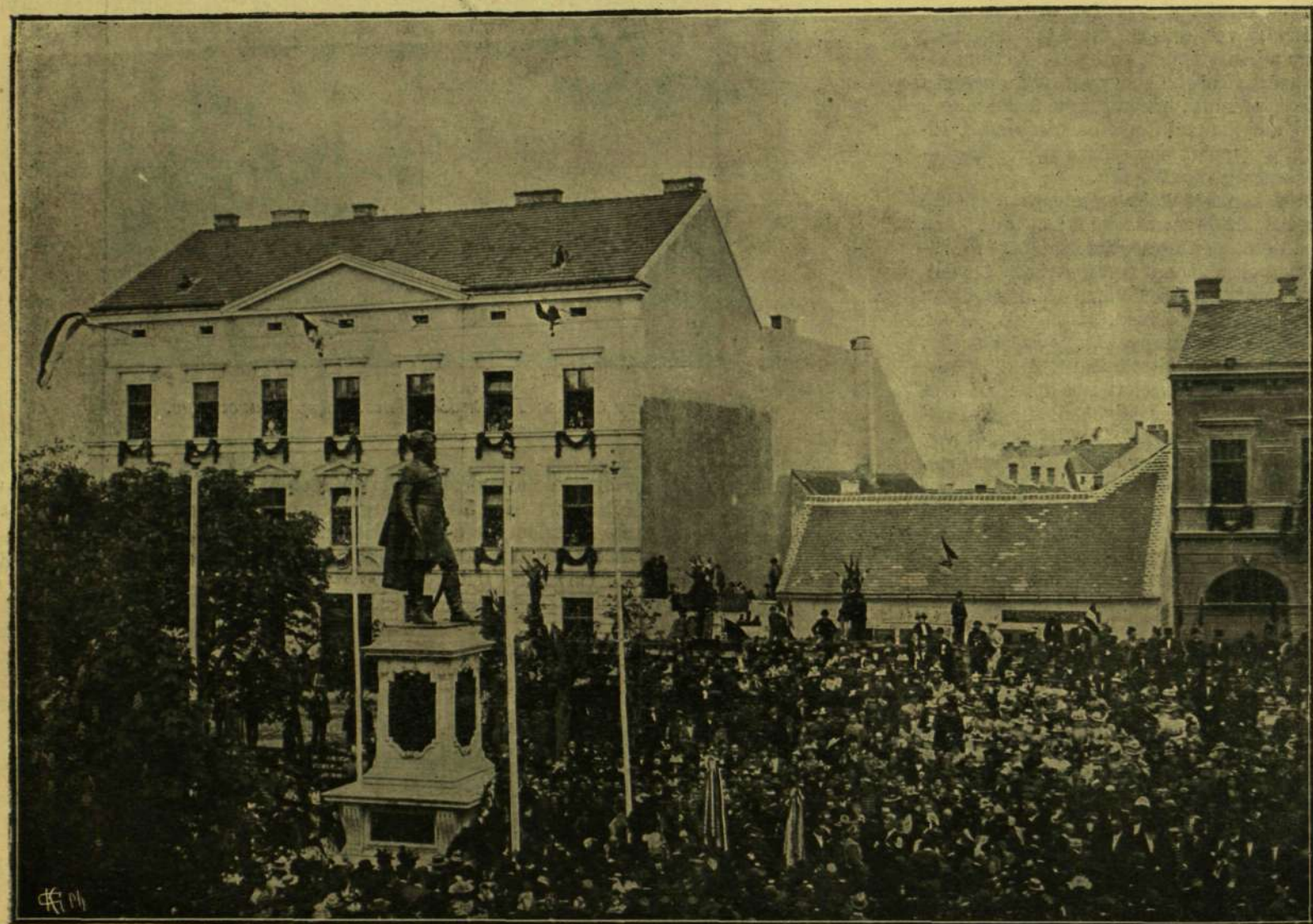
soha sem fordul elő a fekete szem, az ilyen-nek nevezett többnyire sötétbarna, néha sötét-kék. Újabban azonban már szigorú osztályozást csinálnak a rendőrségnél a szem színéről, Bertillon rendszere alapján, ki a színek osztályozását részben a narancssárga festő anyag jellege és mennyisége, részben a szivárvány festanyagjai után eszközölte. E szerint minde-nek előtt két alap-típust jelölhetünk ki: a nem pontozott és a sötétbarna színű szemeket; minden más színezés csak közbeeső tag e két véletel között. Az első csoporthoz tartoznak az azur-kék, pala-kék és közepes-kék szemek, melyek a délen lakóknál fordulnak elő leginkább.

A szemek csoportosítását megkönnyíti az is, hogy a szivárványhártyánál két övet lehet megkülönböztetünk, a pupillát körülvevő aureolát, mely a szivárványhártya szélességének körül-

* Az egyenes utcák ma már Európa modern városaiban gyorsan szaporodnak s némely helyen teljesen mértani alakúak. Legtöbb ily egymást derékszögben szelő egyenes utcája van Chicagónak, körülbelül 5000 kilométer hosszúságban s átlag 20 méter szélességben. New-Yorkban a 14—155-ik számú utcák ily szabályosak s meglehetősen unalmasak. Mexikóban is sok ily házkoczká van. Érdekes azonban, hogy az utcák sarkán táblán följegyezve az utcában s környéken levő nevezetesebb házak és üzletek. Egyáltalában nincs teljesen egyenes utca a kínai városokban, mivel a kínaiak az ilyesmit szerencsétlenséget okozónak tartják s ezért lehetőleg kerülik.

* A leghosszabb uszálya Medicis Katalinnak volt, midőn II. Henrik francia királlyal megesküdött. Az uszály 33 méter hosszú volt s tíz pár apród vitte.

* A tenger alatti huzalok száma az utolsó évtized alatt rendkívül megnövekedett. Ma már 1300 kábel van 162.000 tengeri mérföld hosszúságban, melyek előállítására 400 millió forintba kerül. A költségeket három negyedrészen angol tőke-

A SOPRONI SZÉCHENYI-SZOBOR LELEPLEZÉSI ÜNNEPÉLYE.

Klősz György fényképe után.

tudja? — talán a minden nemesebb érzésből kivetkőzött emberben is egy pillanatra feltámadt eszhetikái ösztön — mentette meg az elpusztulástól.

—r.

A SZEM SZÍNE.

Az orvosok állítása szerint alig van az emberi testnek más része, mely annyira különböző lenne egyénenként s e mellett annyira változatlan az idők folyamata alatt, mint a minő az emberi szem színe. Nincs tehát könnyebb és biztosabb ismeretű jel, mint a szem, s ezt rendőri szempontból is annál jobban fel lehet használni, mivel senki sem képes szemének színét megváltoztatni. Mindaddig azonban a szemnek ezen tulajdonságára nagyon kevés súlyt fektettek, mivel a szem színét egészen pontosan osztályozni nem tudták s még a szokásos elnevezések is csak zavart okoztak. Így például a *szürke szem* nagyon elterjedt elnevezés, holott teljesen szürke szem az embernél jóformán nincs s az úgynevezett szürke szem többnyire kék, kissé sárgás vegyülettel, mely vegyület a szemöldök és szem-pilla árnyékában szürkén látszik. Hasonlókép

belől egy harmadát teszi s a külső övet vagy periferiát, mely a szivárványhártyának a szem fehérjével érintkező része. Bertillon szerint az emberi szemet színek szerint a következő 7 főcsoportba lehet osztani: 1. Nem pontozott. 2. Sárga. 3. Narancssárga. 4. Gesztenyebarna. 5. Kör alakú feketebarna. 6. Feketebarna zöldes. 7. Feketebarna. A rendőrtisztviselő e főcsoportokat s azonbelül 54 különböző alcsoportot fel-tüntető színes táblázatot kap, hogy a megvizsgált szemet rögtön összehasonlítás után pontosan bejegyezze. Igen természetes, hogy az eltérések, mint különös ismertető jelek külön is fölemlítetnek. Így némely szemnek vannak piros, a pisztrángon levő foltokhoz hasonló pontok; másokon a színanyag egyes helyeken erősen összecsoportosul s ismét más esetben, különösen az öregeknél, gyöngyház szín mutatkozik a szemben. Ily módon rendőri szükségletre egész pontosan le lehet írni a szemet.

EGYVELEG.

* A színházak száma Európában mintegy 1530. Olaszországban több van, mint bármely más országban.

GRÓF SZÉCHENYI ISTVÁN SZOBRA SOPRONBAN. — Reprecht fényképe után.

A SOPRONI SZÉCHENYI-SZOBOR.

Gróf Széchenyi István szobrának leleplezése alkalmából szép ünnepelés ment véghez Sopron városában. A magyarság ünnepe volt ez a határszéli megyében, s nagy fényvel ülték meg a szobor fölvátását május 23-ikán.

A fővárosból, a környékből, a szomszédos megyékből sokan érkeztek Sopron ünnepére. A kormány részéről Perczel Dezső belügyminiszter ment el. A tudományos és irodalmi társulatok mind képviselve voltak. A vendégeket nagy szívesleg fogadta a földszintet város. A Széchenyi család Czenken gyűlt össze, onnan vonultak a család tagjai az ünnepélyre, melyen tizenegy Széchenyi gróf volt jelen. A szobor a Széchenyi-téren áll úgy, hogy a vasútról érkezők épen arczban láthatják. A tért egészen ellepte a közönség, melynek sora közt sok előkelőség volt; a szomszédos Pozsony, Győr, Mosony, Vas megyék küldöttei; Budapestről a magyar tud. akadémiát az elnök, Eötvös Loránd báró, a Kisfaludy-társaságot Beöthy Zsolt, a Petőfi-társaságot Prém József, a Nemzeti Múzeumot Szalay Imre és Fejérfalaky László, a Képzőművészeti Társulatot Baditz Ottó, a műemlékek országos bizottságát Czobor Béla képviselték. A soproni dalegyet éneke után dr. Baán Endre alispán üdvözölte az egybeseregletteket, dr. Kunz Adolf

csornai prépost pedig szép alkalmi beszédet tartott Széchenyiről és koráról. E közben a lepel lehullt a szoborról, mely Mátrai Lajos műve, ki Izsó mintája után készítette a jóhatású szobrot.

MÁTRAI LAJOS SZOBRA SZÉCHENYI-SZOBOR MŰTERMÉBEN. — Morelli Gusztáv fényképe.

A lepel lehullása után sokan gratuláltak Mátrai Lajos szobrásznak.

Mialatt a közönség a szobrot nézte, Kugler Alajos elszavalta Dóczy Lajos alkalmi ódáját. A szép költemény utolsó szaka ez:

Magyar szó! Ez legyen a tiszta tömjén,
Mely el nem fogy e talapzat körül.
A magyarság e város ősi földjén,
Mint e szobor, álljon dőnthetetlenül.
Két ezredév mesgyéjét így betöltvén,
Lásd Széchenyi, igéd mint teljesül:
A miben haldokolva kételkedtél,
Itt annak élő ércstanúja lettél.

Ezután gr. Széchenyi Béla, a dícsőült fia, mondott forró köszönetet a család nevében a megyének és városnak, kiemelve, hogy az ünnepeltnek utódai is becsületes igyekezettel, hazaszeretettel követik nagy elődjük példáját.

Miközben a küldöttségek elhelyezték a szobor alján a koszorúkat, az eső megeredt, de az ünnepelést már nem ronthatta meg. Délben a kaszinóban gyülekeztek össze a vendégek lakomára. Itt Perczel belügyminiszter köszöntötte fel Sopron megyét és Sopron várost; az Akadémia nevében b. Eötvös Loránd a várost. Wlassics miniszter üdvözlő táviratát is felolvasták. Este az irodalmi körben Beöthy Zsolt «Széchenyi és a magyar nők» czímen tartott fölvírást. Erre vacsora és táncmulatság következett.

*

Mátrai Lajos, a soproni Széchenyi-szobor kívül már több nyilvános szobrot készített. Az ő műve Izsó Miklós életnagyságú szobra a Kerepesi-úti temetőben, Gönczön Károli Gáspár, az első magyar bibliafordító ülő szobra; Kisfaludy Károly álló szobra Győrben. A Pálffy és Schwarzenberg szintén Győrben állítandó emlékszobrainak elkészítését is ő rá bízták. A múlt évi ezredévi kiállítás szökőkútjának szobrait is ő alkotta. Mátrai Budapest 1850. március 6-án született. Küzdelmesen jutott szobrászati tanulmányaihoz, mert sokáig Budapest mint kőfaragó, aztán Bécsben mint fa-faragó dolgozott. Mikor takarékságával egy kis pénzt szerezhett, Párisba ment tanulni s ott több évig foglalkozott szobrászati tanulmányokkal. Utóbb egy ideig Bécsben dolgozott Lajos Viktor főherceg palotájának és az iparművészeti múzeumnak belső boltozat díszítését készítve. Majd Münchenbe ment s II. Lajos bajor király palotájának díszítésénél talált foglalkozást. 1880 óta Budapest az iparművészeti iskola tanára.

A LUGOSI ÚJ GÖR. KATH. PÜSPÖK.

A lugosi görög szertartású katolikus püspöki székhely Mihályi Viktor püspöknek balázsfalvi érsekké történt kinevezetésével megüresedvén, a kormánynak nem kis gondot okozott az érsek utódjának megválasztása, mert a lugosi püspöki megye hívei közt a dákó-román izgatások miatt nem épen kifogástalan hazafias szellem uralkodik s a nép egyházi vezérei maguk sem igen buzgó támazsai a magyar állameszmének. Ennek a nyugtalan vidéknek a békén tartása sok tekintetben a lugosi gör. kath. püspök hazafias működésétől függ. Az ő példája és magatartása sok ezer lélekre nézve irányadó.

Erre a fontos állásra most a magyar kormány bizalmából és ő Felsége kegyelméből dr. Radu Demeter, volt gyulafehérvári esperes és érseki szentszéki ülnök lépett, kinek ünnepies beiktatása május 16-án történt. Az új püspöknek ez alkalommal tartott egyik beszéde, melyben azt a kijelentést tette, hogy egy személyben lehet valaki jó román, de egyszersmind jó magyar hazafi is, általában igen jó hatást tett, mert a jeles főpap eddigi pályája és működése kezesség arra nézve, hogy ez a nyilatkozat nem egyszerűen alkalmi kijelentés, hanem programmpont, a melyet mindenkor szem előtt szándékozik tartani.

A beiktatás alkalmából ismertetni kívánjuk itt életrajzának főbb adatait.

A még csak 48 éves, tehát legszebb férfikorában levő Radu Demeter 1859-ben született Alsó-Fehérmegyében, egyszerű földmives szüléktől, kik őt egyetlen testvéröccsével együtt a papi pályára szánták. Demeter elemi és középiskolai tanulmányait Nagy-Enyeden és Balázsfalván kitűnő sikerrel elvégezvén, mint már papnövendéket Vancsa érsek Rómába küldte az «Athanasius» című gör. kath. papnevelő akadémiába, hol a szorgalmas ifjú theologiai és filozófiai tanulmányokat végzett s ezek befejeztével egy hittudományi értekezésének nyilvános fölvétele után, melyet XIII. Leo pápa is végig hallgatott, minden külön vizsgálat nélkül doktori oklevelet nyert mind a theológiából, mind a filozófiából. Erre Rómából hazatérvén, 1885-ben pappá szenteltetett és Vancsa érsek udvarában nyert alkalmazást. Innen azonban nem sokára Bukarestbe küldték, mint misszionáriust, nem hogy új híveket toborozzon, hanem hogy megtartsa egyháza kötelékében a Magyarországból oda származott gör. kath. híveket, a kik, mivel Bukarestben saját papjuk és templomuk nem volt, tömegesen pártoltak át a gör. keleti egyházba. Erre a jelenségre Palma bukaresti róm. kath. érsek hívta föl a szentszék figyelmét, s az ez ügyben történt tárgyalások eredménye lett a nagy készségségű és jeles szónok Radu kiküldetése, kit a bukaresti székesegyházban tartott szónoklatai csakhamar olyan népszerűsége és tekintélyre emeltek, a milyen addig ott sem gör. katolikus, sem gör. keleti pap nem dicsékedhetett. Erdemeiért a bukaresti r. kath. érsek az ugyanottani r. kath. papi szemináriumban theologiai tanárrá és prefektussá, majd pedig rektorrá nevezte ki, mely állásban 1895-ig maradt. Ekkor visszakerült hazájába s itt esperes és gyulafehérvári szentszéki ülnök lett. Ebben a minőségében azonban még egy évig sem működött, mikor az a kitüntetés érte, hogy 1896 november 22-én lugosi püspökké nevezetett ki.

Radu Demeter tökéletesen beszél magyarul; a bukaresti szemináriumban is ő tanította a magyar nyelvet. Egyéniségére nézve igazi pap, a kiből az apostoli buzgalommal szerénység, a nagy készséggel erős akarat és kitartó munkásság, a faji szeretettel öszinte hazafiság párosul. Bizvást remélhető, hogy az új püspök teljes tudatában van nemcsak egyházkormányzati nagy feladatainak, hanem állása politikai természetű kötelességeinek is, és úgy fog működni, hogy munkássága egyaránt áldásos lesz mind saját felekezetére, mind a hazára nézve.

RADU DEMETER, A LUGOSI ÚJ GÖR. KATH. PÜSPÖK.

AZ ELSŐ MAGYAR NŐORVOS.

A magyar kir. tud. egyetem a napokban avatta doktorrá az ország első nőorvosát, Wartha Vincéné Hugonnay Vilma grófnőt, kinek midőn arcképét ez alkalomból bemutattuk, életrajzi adatait következőkben közölhetjük:

Szentgyörgyi Hugonnay Vilma grófnő 1847-ben Tétényben, született. Atyja, Kálmán, ottani nagybirtokos volt, anyja pedig Tomesti-Páncsél Terézia, kik hat gyermeküket igen gondos nevelésben részesítették. Vilma grófnő 1865-ben Szilassy György nagybirtokos vette nőül. Mint már asszony 1872-ben a zürichi egyetemre beiratkozott orvostanhallgatónak, midőn előbb a gimnáziumi tantárgyakból a szükséges vizsgákat letette. Melleleg érdekes megemlíteni, hogy akkoriban 120 hölgy hallgató tanult a zürichi egyetemen, köztük 100 igen szegény sorsú orosz nő, kik nappal az egyetemre jártak s éjjel varrással és mosással keresték meg élet fenntartási szükségleteiket. Ez időben kezdődtek az orosz nihilista mozgalmak, s minthogy ezek a nők is politizáltak, az orosz kormány valamennyit viszszarendeltette hazájukba. 1879-ben lett a grófnő doctor medicinae, midőn előzőleg évekig assistense volt dr. Rosé sebészeti tanárnak. Midőn 1880-ban oklevelével haza jött, folyamodott Trefort miniszterhez a nostrifikálásért, de ez az akkor fennállott törvények értelmében nem volt megadható. Majd 1882-ben a budai állami főgimnáziumban letette az érettségi vizsgát kitűnő eredménnyel. 1887-ben másodszer férjhez ment Wartha Vincze műegyetemi tanárhoz, kivel most is boldog családi életet él. Midőn 1896-ban Magyarországból a nők is megnyerték azt a jogot, hogy egyetemi hallgatók lehessenek, Hugonnay grófnő volt az első, a ki még az év június 30-án újból beadta kérvényét a nostrifikálás végett, a mit Wlassics miniszter készséggel meg is engedett, ha előbb a három orvosi szigorlatot a budapesti egyetemen leteszi. S a grófnő rövid egy év leforgása alatt le is tette mind a három szigorlatot, mire most doktorrá avatták. Jellemzésül kiemelhető, hogy a grófnő

soha regényt nem olvasott, de annál inkább foglalkozik folyton orvosi könyvekkel és szaklapokkal. Nemes szívére vall, hogy nemcsak ingyen rendel a szegény betegeknek, hanem gyógyszerrel is maga látja el őket.

Markó Miklós.

PAULI RIKÁRD.

E hó 29-ikén egy hazai művész érdemeinek méltánylására gyűl össze a fővárosi művészvilága, színpad, zenész, író és a műszerető közönség. Negyven esztendőes tevékenységet és a magyar énekes világban magát játékonnyan érvényesítő hatást fognak ünnepelni.

Pauli Rikárd tisztelői rendezik az ünnepet annak megülsére, hogy negyven esztendővel ezelőtt lépett színpadra, mint énekes. Művészi pályája legnagyobb részének a főváros közönsége volt tanuja a nemzeti színházban és az operaszínházban. Csak 1890-ben vonult vissza a színpadtól, de nem nyugalomba, mert mint énekmester ma is a legkeresettebbek közé tartozik, s azok közül is kiválik előkelő izlésével. Mint előadó énekművész, s mint énektanár kettősen szerzette érdemeit.

Pauli 1835-ben november 24-ikén született a pozsonymegyei Rakovitzban. A színpadra fiatal korában nem igen gondolt, iskoláit elvégezte, de a zene és ének iránti szeretetben nőtt fel s iskolás korában már képzett zenész volt. Kellemes tenor hangját a nagy-szombati templom kórusán nagyon szívesen hallgatták. Iskolai tanulmányait folytatására Bécsbe ment, ott egyszersmind alaposan tanulta a zenét és éneket, s a templomi énekkarokban, oratorionok előadásában gyakran részt vett. A hegedűn és zongorán is szépen játszott. Inkább az alapos zeneismeretek megszerzését, mint az előadó művészetet tűzte ki célul és meg is szerezte a zenetanári diplomát. Maga beszéli Pauli, hogy hangját az énekmesterek gyöngének találták, ő maga pedig kis termete következtében kételkedett, hogy a színpadon sikereket arathasson. Mégis egy pár jó mestertől énekleckéket vett, s mikor meggyőződött, hogy hangja erősödött, 1857-ben fölépelt Pozsonyban a színpadon. Fölépése sikerült, s Pauli most már egész hévvel ragaszkodott a színpadhoz. Kezdetben Olmützbe, Gráczba, Brünnbe szerződtek. Aztán haza jött, de a nemzeti színháznál, mely akkor szűk körülmények közt szorongott, üres hely nem volt számára. A vidéki operatársulatokkal tett körutat Brassóban, Szebenben, volt Havi társulatával Bukarestben is, 1859-ben pedig a kolozsvári nemzeti színházhoz szerződtek. A fővárosi nemzeti színháznak 1862-ben lett tagja, s többé nem is távozott el Budapestről.

Pauli nem tartozott a ritka hangú énekesek közé. Lágy, kellemes hangjához azonban a lyrai szerepek jól illettek. Zenei értelmessége, izlése is közreműködött, hogy kedvelt énekes lett a közönségnek. Könnyen és biztosan tanulta szerepeit, és nem sok énekes van, a ki oly sok szerep fölött rendelkezett valahá, mint Pauli. Százhusz szerepből állt játékkendője. Az operaház megnyitásával használhatóságát még az is emelte, hogy az ugynevezett játék-operákban magyarul beszélő tenoristával rendelkeztek benne. Csaknem három évtizedig töltötte be elsőrendű helyét a magyar operában. E mellett a zeneoktatásban is használt alapos tudásával. Egész művész gárdát nevelt. 1882 óta a zeneakadémia énektanára. Nagyabcsúlik azt a hasznát, mely énekművészetünknek az ő tanítói képességéből jutott.

Negyven év óta szolgálja a hazai művészetet, és pedig alkalmasint több játékonny hatással és eredménnyel, mint sokan azok közül, kik zajosan aratják a tapsot, drágán fizetett nevet szereznek, s a zajos esték után hatások is elmulik.

PÁRISI DIVATLEVÉL.

A mindenfelé mutatkozott állandó rossz időjárás a napi divat fejlődését megakadályozta. De mindennek dacára a fürdői és kényeztetési időszerűségekre való előkészületek erősen folynak. Elsőrangú divatter-

Dr. Hugonnay Vilma grófnő.

meinkben szebbnél-szebb nő ruhakelmék láthatók. Ezek nagyobb része könnyű foulard selyem és angol battisz, mely utóbbi kelme a legdrágább japáni chiné-vel vetekedik. Láttunk továbbá gyönyörű nyerselyem-mintákat, beszőtt csipkékkel, melyek a ruha díszítéséhez nagyon illenek. Utazó-ruhákra egyszerű vagy skót mintájú finom posztót és egyéb vékony gyapjúkelméket használnak. A szoknyák szabása ismét a nagyon bő redők uralmára mutat, mely épen nem szép, sőt izléstelennek is mondható, mivel túlságos bő ruha uszály nélkül nem képzeltető.

Egyebekben a derék alakja, valamint a mindinkább hosszabbá és szűkebbé váló újjak erősen tartják magukat. Ha nem csalódom, a mostani divat rövid idő múlva gyökeres változásokon fog keresztül menni, meg pedig az angol és amerikai hölgyvilág azon merev tartása miatt, melylyel, a párisi divat hírbortjait mellőzik. Előkelő angol hölgyek keltek ki a kerekpárosz ellen, s mai napság nagyon kevés igazi úri («comme il faut») hölgy vágtat így végig a boulevardokon. Amerikai hölgyek ellenkeztek a magas piros sarkú cipőket, valamint a szivárvány minden színeiben tündöklő selyem alsó szoknyákat, melyek most legfeljebb külvárosi divattereskedők kirakataiban láthatók.

A Gonjon-utcazi szerezésséltenség számtalan főrangú családót gyászba borítván, ezek, valamint hozzátartozóik mind csupán feketében járnak. Mint-hogy pedig a fekete öltözet, legyen az selyem, crepe, vagy bármily más kelméből, mindenkinek jól áll, a párisi hölgyvilág legnagyobb része fekete ruhát visel.

Kalapokat illetőleg az angol fekete szalmafonadékat divatos, csak-hogy hölgyeink kevés kivétellel a tarka-barka virágdíszítést pártolják, mely — igazat mondva — sem fiatal, sem pedig idős hölgyek arczához nem illik. Az egyszerű Canotier mintájú kalapokat a társaság legmagasabb köreiben pártolják ugyan, de sétakocsizásnál vagy színházi öltözeteknél mégis mellőzik.

A minap egyik divatteremben egy remek sétaruhát láttam, melynek képét ide csatolom. A ruha olomszínű grenadine-ből készült; szoknyája nem túlságos bő, dereka bolero csipkedíszítéssel. A nagyon szűk és hosszú újjakat kivéve, ennél előkelőbb öltözetet nem igen lehet képzelni. Nem kevésbé csinos az a két szalmakalap is, melyek képét szintén ide mellékelem. Díszítésük előkelő, finom izlésre vall.

Alice.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

Disz-album rézkarcokkal. Ékes és elegáns nagy album került a jóízű közönség kezébe. A nagy oktáv alakú, sajtolt világos vászonba kötött borítékra ez van írva. *Olygai Viktor — «Tél» — tíz rézkarc.* Az eredeti rézkarcok kiadásának első kísérlete ez nálunk s megérdemli, hogy a művészt, ki mint életkép- és tájképfestő is kiváló, a magyar közönség, mely szalonja asztalán értékes albumot óhajt tartani, minél jobban támogassa. A rézkarc, melynek virágzó kora Rembrandt, Dürer, Van Dyk,

Claude Lorrain nevéhez van kötve, az utóbbi időkben ismét nagy lendületet vett a külföldön, a hol ismét kitűnő művészek foglalkoznak vele, s mint a grafikai művészet legnemesbőjt, megérdemelt népszerűségbe helyezték. *Olygai* albumában tíz kép van, mind téli tájkép, a fehér és fagyos természet egy-egy kedves motívuma. Ebben a sorozatban *Olygai* a tél hangulatát kívánta bemutatni, az ősz levélhullásától a tavasz ébredéséig, a lebilincsel természet nagy, komor magányát, pihenőjét fehér millió csillagokból szőtt takarója alatt. A tél nedves, szürke levegője, a horizonttól élesen elváló bokor-szővedékek, a komoran kiemelkedő, görbe ágú faóriások finom rajza, alkalmas tárgyul kínálkoztak a karczólu tő számára, mely tónus-gazdagságával majdnem épügy visszaadhatja e hangulatokat, mint az ecset. A rézkarc a legtekélyesebb rajz, a művészet aprópénze, melynek hivatása, hogy terjedésével előkészítsen a nagy művek megértésére. *Olygai* külföldön képezte magát, Unger William tanár és Théodore Alphons vezetése alatt. Festő és rézkarcos (peintre-graveur) együtt. Festményei közül az ezredévi műtárlaton is több nagyon élénken foglalkoztatta az érdeklődést, jelesen a «Centum tiliae — Zborói Rákóczy-lársak» című. Rézkarcjai eddig külföldön jelentek meg, miután itthon nem volt rá kiadó, így a «Csöndes éj» című Stiefbold berlini műkiadónál, több rézkarcza a «Zeitschrift für bildende Kunst»-ban. A most kiadott «Tél» az első magyar eredeti rézkarcsmű kiadás; «Avant la lettre» példányai merített japán papíron, nagy folióban (48—54 cm.) előkelő szalonok díszítésére kiválóan alkalmasak. Egy ily album ára 30 forint a megrendelések a művészhez, *Olygai* Viktorhoz Besztercebányára (Zólyom megye) intézendők. A műszerető közönség figyelmébe ajánljuk a szép vállalatot.

Pál apostol a rómaielihez írott levélben.
Költői tanulmány. Irta dr. Nagy Mór, Kolozsvárt, 1897. Nagy Mór, kinek már több művét volt alkalmunk ismertetni e lapok hasábjain, midőn költői tárgyak után néz szét, szívesen fordul a bibliához. Pár évvel ezelőtt az ó-testamentumból a költészetet és philosophiával teljes Jób könyvét, melynek hatása még Góthe Faustján is meglátszik, dolgozta föl versekben. Most Pál apostolt próbálja költői formában közelebb hozni a modern olvasóhoz. Nem követi nyomról-nyomra az apostol levélét, mint tette Jób könyvével, kiszakított részeket, néha sorokat fűz zsinórra, s csak fáradsággal állapítható meg, mit vett át az eredetiből s mit adott hozzá a magából. A hol leghívebben ragaszkodik az eredetihez, ott ilyenformán adja vissza:

«Bizonyára az igazért is nehezen hal meg az ember; (jóllehet lehetséges, hogy meghaljon az

ember az olyan emberért, a ki neki hasznos volna.)» — «Az Isten pedig a mi hozzánk való szerelmét ebben mutatta meg, hogy mikor még bűnösök volnánk, a Krisztus mi értük megholt.» Nagy Mór ezt így próbálja visszaadni.

«Meghalni, önként, halálképp»,
Még merhet ember emberért;
S halhat talán meg, példaképp»,
Az igaz ember — igazért;
De embert úgy szeretni, mint
Krisztus, ki bűnre nem tekint,
S meghal az elbukó fajért —
Tudott-e még, ki földön élt?»

Még itt sem adja vissza híven a gondolatot, a hol legszorosabban látszik követni a mestert. Gyakran azonban egészen eltér és szóvirágokkal pótolja az eredetiben rejlő mély gondolatokat. De világosabbá, érthetőbbé sem teszi szent Pált s így a kis mű nem érte el azt a célt, melyet szerző maga elé tűzött. Az azonban meglátszik, hogy szerző eszmélkedő lélek, komoly elme. A gondos verselésre való törekvés is dícséretet érdemel. A kis mű, külön-külön címmel, tizenkét fejezetből áll; mutatványul ide iktatjuk a tizedik fejezetet:

Eszmény.

És addig — élj, imámban élj,
Oh, én szerelmem, nemzetem!
Jövő törvényeiben él,
S hazád fölépül a hiten; —
Ha törvényednek szelleme
Nem lesz hitednek ellene;
Ha törvény, tettet és hited
Egymással kötnék szent frigyét.

Ne kérd: elérhető vajon
Hited eszménye odafenn?
Ne kérd: hogy van-e hatalom,
Mely által a holt megölel?
Hallgass szívedre s mond szavát:
Hogy bírod az eszményt magát,
S hogy e hitednek birtoka
Megtartásod záloga.

Hitből lesznek a nemzetek,
S élnek, híven az Úr nevét.
Hallván felőle, hittének
Azoknak, a kik hirdették.
S a hirdetés: elklndetés;
A jel: a kijelentetés;
S az ismeretnek vég oka:
Mert úgy akarta Ó maga.

S az Ige messze elhatott,
S elzenge, haj, miképp a hang;
S míg messze mély gyönyört adott,
Közönybe halt közel s alant.
És az a hang nem hallaték
Azoknak, kiknek adaték; —
S irigység lesz csak a kovász,
Hogy ébredjen meg a fohász.

Ruprecht fényképe.

A SOPRONI SZÉCHENYI SZOBOR LELEPLEZÉSI ÜNNEPÉLYÉRŐL: A baderium gyűlése.

Összevissza. Elbeszélések. Irta *Kazár Emil*. Két kötetre menő, huszonkilenc elbeszélést, rajzot, életképet tartalmazó kötet jelent most meg az «Athenaeum olvasó-tára»-ban «Összevissza» czim alatt *Kazár Emil*től, szépirodalmunk eme régi jelétől, a ki lapunknak is főmunkatársa. Mint *Kazár* minden, a szépirodalom körébe tartozó művét, úgy ezeket is jóízű, mesterkéletlen humor, zamatos előadás jellemzi s még borongósabb rajzaira is ki-sút a humor melege, szelíd derengése. Kevés olyan írónk van, a ki oly gondot fordítana a korhűségre, a részletek finom kidolgozására s a ki annyi tárgy-ismerettel, műgonddal dolgoznék, mint *Kazár Emil*, a mihez hozzá véve még tősgyökeres magyaros stíljét, nem csoda, ha ő legszívesebben olvasott írónk közé tartozik, kik nagy termékenységük mellett is maradóan becsü műveket alkotnak. Az «Összevissza» czimú gyűjtőmunka ára díszes kemény kötésben 50 krajczár. — (Sz. B.)

A Magyar Történeli Életrajzok ez évi folyamának májusi füzetében végződik *Zichy Antal* nagybecsű munkája, *Gróf Széchenyi István életrajza*. Két nagy kötetre terjed a munka, melyről többször szoltunk már és mutatványokat is közöltünk belőle. A befejező füzetből is ad mai számunk részleteket. A füzet illusztrációi Döblingre és a hatvanas évekre vonatkoznak, s az akadémia palotájának képe fejezi be. A Történeli életrajzok egy-egy évfolyamának ára 8 frt, egy-egy füzet ára 1 frt 60 kr.

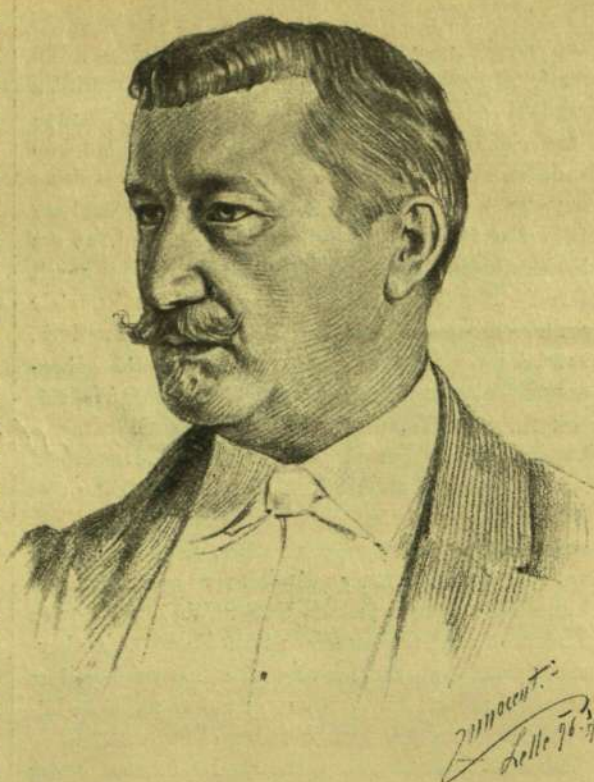
Bezerédj István, az örök igazság. Essay, írta *Leopold Samu*. Az 1848-iki nagy reformokat előkészítő idők egyik kitűnő alakja, tiszta jelleme, Tolna vármegyének néhai követe, Bezerédj István, kit kortársai «örök igazság» névvel tiszteltek meg, s Arany is azt mondta róla övegyéről irt költeményében: «Az neve, az tette, az példaadása». Leopold Samu kimerítő, a jeles embert és korát érdekesen jellemző tanulmányban hódol emlékének, melyet a megye színhelyén szoborral is megakarnak örökíteni. A tanulmány a «Budapesti Szemle»-ben jelent meg, most pedig díszes külön füzetben, Bezerédj arcképével.

A Balaton tónak és partjainak biológiája. Első rész. *A Balaton faunája.* Dr. *Entz Géza* vezetése alatt irták: dr. *Brancsik Károly*, dr. *Daday Jenő*, *Francé Rezső*, dr. *Lovassy Sándor*, *Méhely Lajos*, dr. *Rátz István*, dr. *Szigethy Károly* és dr. *Vánel Jenő*. 158 szöveg közti czinkografált ábrával. Budapest, 1897.

A fentebbi czim alatt megjelent a M. Földrajzi Társaság Balaton bizottsága által kiadott s «A Balaton tudományos tanulmányozásának eredményei» czimú vállalatnak második kötete. A 252 lapra terjedő nagy nyolczadréti kötet szigorúan tudományos dolgozatokat foglal magában XIV. szakaszban, nagy alapossgggyal részben első eredeti kutatások alapján ismertetőn a Balatonban tenyésző állatvilág egész összességének eredetét és életét. A három kötetre tervezett nagy vállalat kiadását a Balaton-bizottság elnöke, *Lóczy Lajos* egyetemi tanár vezeti. Hézagot tölt be ez a derék vállalat nemcsak irodalmunkban, hanem a magyar tudományosságban is, a mennyiben ez az első legbehatóbb, mert mindenre tüzetesen kiterjedő tudományos ismertetése hazánk legnagyobb tavának, melyet ily részletesen és alaposan eddig még soha meg nem vizsgáltak s le nem irtak.

Az Osztrák-Magyar Monarchia írásban és képen czimú nagy hon- és népismerető vállalatból az osztrák tartományokat ismertető leírások közül «Morvaország és Szilézia» kötete már teljesen befejeződött. Ez az egész vállalatnak XIV-ik kötete, mely 47 íven, 41 czikket, 264 rajzot és egy színes nyomású népviseleti képet foglal magában. Ezt nyomban követi a «Galicia» ismertetésére szánt újabb kötet megkezdése, melynek 1-ső füzete most jelent meg Lemberg és Krakó városok leírásával, számos képpel illusztrálva. E vállalat a magyar kir. állammnyomda kiadásában és Révai Testvérek irodalmi intézet részvénv-társaság bízománnyában jelenik meg minden hó 1-én és 15-én két-két ívnyi terjedelmű, gazdagon illusztrált füzetekben. Egy-egy füzet ára 30 kr.

Kisfaludy Sándor könyvtára a muzeumban. *Darnay Kálmán* sümegi archeologus a birtokában levő Kisfaludy-könyvtárt a magyar nemzeti muzeumnak ajándékozta azzal a kikötéssel, hogy a könyvtári osztályban állítassék föl s örök időkre mint Kisfaludy-eklye szerepeljen a muzeum kin-

Innocent Ferencz rajza.
PAULI RIKÁRD.

csői között. A könyvtár 2145 kötet könyvből, 118 kötet kéziratból s 1017, a Kisfaludy-családot illető régi okmányból áll. Kisfaludy Sándornak sok kézirata van ezek közt, így a «Kesergő szerelem» eredeti kézirata, a költő számos verses könyve, jegyzete és a sümegi gazdaság összes, ugyancsak sajátkezűleg vezetett számadáskönyvei; Kisfaludy feleségének, Szegedy Róziának német nyelvű kéziratai, Kisfaludy barátainak számos levele; sógorának, Mayr őrnagynak a francia háborúról szóló emlékiratai, stb.

Az «Eperjesi Széchenyi-kör» évkönyve az 1896-ik évre dr. *Horváth Odón* jogakadémia dékán, a kör titkáranak szerkesztésében jelent meg. Fel-tüntet a felvidéken oly fontos hivatást betöltő köz-művelődési egylet folytonos fejlődését. Múlt évi be-vétele 3987 frt volt, nem számítva a népnevelési választmány 6749 frtnyi vagyonát. A tagok száma 1200. Az évkönyv cikkeitől közöl a volt «Sárosvár-megyei magyar köznevelődési egyesület» múltjáról s annak a «Széchenyi-kör»-rel való egyesüléséről; továbbá az egylet működésére vonatkozó részletes jelentéseket, a tagok névsorát.

Színházak szünete. Az operaszínházban május 25-ikén tartották az utolsó előadást, s már megkezdődött a nyári szünet. A nemzeti színház június 16-ikától augusztus közepéig lesz zárva.

Az iparművészeti pályázat. A gróf *Andrássy* Tivadar által magasabb iparművészeti (l'art appliqué) tárgyra vagy tervezetre kiírt két, egyenkint 1500 forintos pályadíj pályabírósa egyhangulag kimondotta, hogy a díjak egyikét sem adja ki.

KÖZINTÉZETEK ÉS EGYLETEK.

A magyar tud. akadémia május 24-iki ülését *Zichy Antal* elnöke alatt tartotta. *Gyulai Pál*, mint osztálytitkár bemutatta *Szász Károlytól* Dante «Paradisomá»-nak fordítását. A jeles műfordító, ki Dante magyarra fordításának oly hosszú éveket szentelt, maga akarta ezt a részt is bemutatni, de akadályozta volt.

Ezután dr. *Stein Aurél* kultág lépett a felolvasó-asztalhoz, s miután megköszönte külső taggá történt megválasztását, a fejezhunok és rokortör-zsek indiai szerepléséről tartott tanulósok felolvasást. Hangzattatta ama vonatkozások fontosságát, melyek már régi idők óta fogva az indiai világ és a nyugati műveltség közt kifejlődtek. Különösen a hellén műveltség nyomaira mutatott rá, melyek a kusán uralkodók szép érmein és az ő idejükből való szoborművekben fennmaradtak. Az őtől század közepén az indiai határvidéken megjelennek a fejezhun vagy ephthalita hódítók. Ezeknek indiai szereplésére nézve csak újabb talált ind feliratok szolgáltatnak adatokat. A fejezhunok nemzetiségé-nek nézve az előadó oly adatokat hozott fel, mely e törzsek az Európában szerepelt hunokkal való kapcsolatát nagyon valószínűvé teszi. A fejezhun hódítás csak 100 évet tartott az indiai határvidék-en; utána újra felülnek e terület birtokában egy uralkodó család, mely a régi kusán királyokra ve-zette vissza eredetét és khinai, arabs és ind tudósít-ások szerint határozottan török nemzetiségű volt. Ez uralom vagy három századon át védbástyája volt Indiának a nyugatról előnyomuló iszlám ellen, s

csak a tizenegyedik század elején tűnnek le a tör-ténelemből Mahmud szultán döntő győzelme után. A felolvasást megjelénzték.

A Kisfaludy-társaság május 26-iki ülésén, melyen *Gyulai Pál* elnökölt, *Vargha Gyula* titkár jelentette, hogy Budapest főváros a koronázás emlékére írók és művészek részére tett alapítványá-nak odaitétele végett két tag kiküldetését kéri a társaságtól. Jelenti továbbá, hogy néhai *Kemény János* báró 4000 forintos alapítványát már be-fizették.

Ezután *Ábrányi Emil* felolvasta *Ábrányi Kornél*-nak «Madách, mint költő és politikus» czimú dol-gozatát. A kis tanulmány különválasztja Madáchot, a politikust és a költőt. Madách, mint költő, ki-válóan objektív, mint politikus, nem tud azzá lenni; mint poéta a legőszanebb, mint politikus ábrándozó. *Ábrányi* ezt az utóbbi tény Madách szomorú élet-sorsából magyarázza. A másik tény, — hogy mint poéta objektív volt — legjobban magyarázza az a körülmény, hogy az «Ember Tragédiájában» nem foglaltatik a magyar történelemből egyetlen mozza-nat sem. Pedig Madách nagy hazafi volt, mert ime, mint politikus, nem ismer más nemzetet, csak a magyart. A tanulmány hosszasan foglalkozik Madáchnak «Mózes» tragédiájával, a melyben — bár drámai szempontból nem elsőrangú mű — leg-inkább szembetűnik s leginkább különválasztható a költő a politikustól. *Hegedűs István* «Viscontia-k vára» czimú költeményét adta elő. Ezután *Vargha Gyula* bemutatta *Mailand* Oszkár lévai realiskolai tanár «Az oláh néphit és népköltészet jellemző vonásai» czimú dolgozatának, a mely a Kisfaludy-társaság támogatása mellett készült, néhány érde-kesebb részét.

Az orsz. képművészeti társulat legutóbbi választmányi ülésén az igazgatóság jelentette, hogy a tavaszi műtárlat látogatása igen kielégítő és különösen a csütörtök esti sétahangversenyek al-kalmával 900—1000 látogató fordul meg a műcsar-nokban. A király 7500 forintos vásárlásán kívül eddig 32 magyar mű kelt 8480 forint és 14 kül-földi 7980 frt értékben. A király vásárlásaival együtt elkeltek összesen 56 mű, melynek 23.960 frtnyi vételárából 15.950 forint magyar, 7980 forint pedig külföldi művészeknek jutott. A választmány elhatá-rozta, hogy a téli tárlaton az 1000 frtos gróf *Károlyi*-díjat, a 300 frtos gróf *Eszterházy* díjat és a 300 frtos *Ráth*-díjat bocsátja pályázatra. Végül, néhány ügy elintézésé után, a titkár bejelentette, hogy a közgyűlés óta, tehát nem egészen egy hónap alatt a társulat tagjainak a száma 102-vel szapo-ródott.

Gr. Zichy Jenő ázsiai expedíciója. A régészeti és embertani társulat május 25-iki ülésén dr. *Jankó János*, a nemzeti muzeum néprajzi osztályának őre és dr. *Posta Béla*, a muzeum régiséggyűjtőjének segé-d-őre ismertették gróf *Zichy Jenő* kaukázusi és közép-ázsiai utazása alkalmával összeállított gyűjteményét.

Jankó előadásában érintette mindazokat a néprajzi tárgyakat, a melyeknek formáit, rajzait össze-kötésbe lehet hozni a magyar műemlékekkel. Ugyanez a cél nyílvánult *Posta* előadásában is. A motívumok, a melyek nagyrészt teljesen ismeret-lenek és ép ezért kiváló fontosságuak, nemcsak a mi motívumainkkal vannak szellemi rokonságban, hanem mindazon ázsiai nemzetekével, a melyektől a magyarok lezármazását következtetni lehet. Csak hogy a mi a más nemzeteké szűk területre szorítkoznak, addig a *Zichy*-gyűjtemény eredete egész a khinai határig terjed és így meg van a ter-mészetes láncolat, a mely a szellemi összefüggést képezi az ázsiai népek művészeté, kultúrája és a leg-régibb magyar műemlékek között. Az ülés végén gr. *Zichy Jenő* bejelentette, hogy júliusban újabb expedíciót indít utnak, a melynek tudományos vezetésére dr. *Jankót* és dr. *Postát* kéri föl. Egy évet fognak Ázsiában tölteni.

Itt említjük meg, hogy a *Zichy Jenő* első expedi-ciójáról szóló tudományos jelentés pár nap mulva megjelenik. A három kötetben, magyar és francia nyelven megjelenő munka ethnografiai részét dr. *Jankó János*, a régészeti részt dr. *Posta Béla*; a bevezető összefoglaló részt gróf *Zichy Jenő* irta.

MI UJSÁG?

A királyi udvar Budapestén. A királyi udvar május 29-én este hagyja el Budapestet. Az utolsó kihallgatást ő felsége május 26-án adta. A király ítélte alatt a nap nagyobb részét hivatalos ügyek elintézésé végett a királyi lakban töltötte, hol többször fogadta a minisztereket. Az udvari ebédekre politikai előkelőségek és magasabb állami tisztviselő-k, tábornokok voltak hivatalosak. Ő felsége kora-nai szemléket is tartott, egyszer a Vörösmarty, aztán a

Rákoson. E hó 25-én délbén a vásárcsarnokokban tett látogatást, hogy a főváros e nevezetes új intéz-ményét is megismerje. Először a központi vásár-csarnokba ment, hol a kofák ünneplőben, felvirágo-zott és szalagozott asztaloknál és kosarak körül vár-ták. A király egy óránál többet töltött az óriás épületben s a városi hatóság képviselőitől igen rész-letesen tudakozódott. Innen a *Rákóczi*-téri vásár-csarnokba hajtott, a hol szintén hosszabban idő-zött. — *Ottó* főherceg és neje, *Mária Jozefa* főher-cegznő már elutaztak. A főhercegnő május 24-ikét *Győrben* töltötte, meglátogatván a védnöksége alatt álló szegény nyomorékok hajlékát. A pályaudvaron a főherceggasszonyt *Ruschek Antal* eszpereslebános és gróf *Zichy János* fogadták. A főherceggasszony az intézetben megszóltott több kis nyomorékot is, kik közül egyik díszes virágcsokrot nyújtott át, szép üdvözlő beszéd kíséretében.

III. Béla hamvai és a király. A hivatalos lap május 26-iki száma közölte, hogy a király követ-kező kéziratos intézte b. *Bánffy Dezső* miniszter-elnökhoz:

«Kedves báró *Bánffy*! Azon kegyelet által indít-atva, melylyel elődöim emléke iránt viseltem, felhívom Önt, hogy boldogemlékü III. Béla király és hitvestársa, antiochiai Anna királyné tetemeinek az itteni koronázási templomban czélba vett nyu-galomra helyezése, valamint ugyanott egy méltó síremlék felállítására iránt haladéktalanul intézked-jék, megjegyezvén, hogy a síremlék költségeit magánpénztárámból viselendém. Kelt Budapesten, 1897. évi május hó 25-ikén. *Ferencz József*, s. k. B. *Bánffy* s. k.»

Deák Ferencz szülőháza. Zalavármegye törvény-hatósága elhatározta, hogy *Deák Ferencz* szülő-házát *Sójtórón* emléktáblával jelöli meg és ez al-kalomból hazafias ünnepet rendez. Az emléktábla elhelyezése a vármegye ünnepélye lesz, és augusztus 8-án tartják gróf *Jankovich László* főispán elnö-ke alatt.

Bessenyei György szobra Nyíregyházán. A nyíregyházi Bessenyei-szobor már teljesen elké-szült. A szobor készítője, *Kallós Ede* értesítette Mikecz szabolcsi alispánt, hogy a kész szobrot a legközelebbi napokban leküldi Nyíregyházára. Az alispán ennél fogva már megtette az előkészületet a leleplezési ünnepélyre, mely nagy fényfny fog végbemenni. Fölmerült azon terv is, hogy a vár-megyei muzeumot szintén a szobor leleplezésének napján nyitják meg.

Munkácsy egészségi állapotáról a megnyugtató hírek késnek. Nejének egy minapában irt levele szerint a mester ép úgy van, mint volt, teljesen közömbösen viseli magát és sokat szenved. A párisi Avenue de Villiers i palotát fényes berendezésével együtt Munkácsyné bérbe adta egy amerikai özvegy-nőnek.

Id. Ábrányi Kornél jubileuma. Május 23-ikán délbén előkelő közönség töltötte be a fővárosi vigadó nagy termét arra az ünnepre, melyet Id. Ábrányi Kornél írói és zeneköltői félszázados működésének megünnepelésére rendeztek nagyszámú tisztelői. Az írói és művészi világ táborában a kormányt *Wlassics Gyula* közoktatásügyi miniszter, a fővárost *Márkus József* polgármester, *Gerlóczy Károly* és *Haberhauer* alpol-gármesterek képviselték. *Ábrányit*, kit küldöttség ve-zetett a terembe, riadó üdvözléssel fogadták. A jubi-láns nevével, szül. *Katona* Klementina urhölgygyel, az ismert írónővel együtt jelent meg.

Bartók Lajos üdvözölte a Petőfi-társaság nevé-ben, mely a zenésztársak körökkel együtt rendezte az ünnepet. Kiemelte érdemét s a szempontokat, melyek *Ábrányi* tevékenységének leghelyesebb meg-ítéléséhez juttatnak. *Ábrányi* mély megindulással válaszolt, megköszönvén a kitüntetést. Ezután sorba üdvözöltek az ünnepeltet a fővárosi közönsége és tanácsa, az Opera és Népszínház küldöttsége, az or-zságos dalgyűlés, zeneegyesületek, dalárdák, az orsz. magyar kir. zenekadómia, a nemzeti zenede, magánakadémiák, a szabadkai városi zenede, a fil-harmóniai társulat. Mindannyian egy-egy kosszort vagy emléktárgyat nyújtottak át. Ezzel véget ért az ünnepély első része, s következett a hangverseny, a melyet kizárólag az ünnepelt szerzeményeiből állí-tottak össze. *Juhász Aladár*, *Ábrányiné Wein Mar-git*, *Tarnay Alajos*, *Habay Jenő*, *Várady Antal*, *Dunkl János*, *Bürger* Zsigmond és *Kasznér Károly* működtek közre. Végül a budai dalárda énekelte el «A tenger gyöngye» czimú férfikart. A hangverseny után a Vigadó első emeleti étkezőtermében 100 terítéki lakoma volt.

KALAP-MINTÁK.

SÉTA-RUHA.

Az első magyar doktornő. Dr. *Wartha Vin-czéné* szül. *Hugonnay Vilma* grófnő tiszteletére május 27-én ünnepet rendeztek abból az alkalom-ból, hogy az egyetemen doktori diplomát nyert. A doktornő a tisztviselőtelepen lakik, s az ottani hölgyek rendezték az ünnepet, mely az ottani iskola tornatermében ment vége. A közoktatási miniszter képviselében *Tóth Lajos* dr. osztály-tanácsos jelent meg. A mikor az ünnepelt a terem-be lépett, zajos éljenzéssel fogadták. Majd *Tomcsányi Mór* táblai tanácselnök szép beszédben üdvözölte a grófnőt, a ki megalottott szavakban mondott érte köszönetet. Végül átnyújtották neki az albumot, melyben több, mint kétezer aláírás van.

Pauli Rikárd jubileuma. *Pauli Rikárd*nak, az operaszínház nyugalmába vonult művésznének, az orsz. zenekadómia énektanárának művészi pályája negyvenéves megünneplését ápril 29-ikén este a Royal-fogadó dísztermében tartják meg. Hangver-seny és társas vacsora lesz. A hangverseny műsorán több jeles hazai zeneszerző művei szerepelnek, a közreműködők pedig *Pauli* tanítványai.

A felvidéki magyar köznevelődési egyesület kegyelelte. Dr. *Kostenszky Géza*nak, a F. M. K. E. korán elhunyt nagydírmű titkárnak síremlékét május 23-án leplezték le *Nyitrán*. A kegyelekes ünne-

pen megjelentek *Lathóczy* belügyminiszteri állam-titkár, *Thuróczy* főispán, *Craus István* országos képviselő s a felvidék hazafias magyarságának kép-viselői. Nyitravármegye tisztikara *Markhot Gyula* alispán vezetésével, mintegy kétezerre menő nagy közönség kíséretében vonult ki a temetőbe. A sírnál *Craus István* mondott megható beszédet, méltatva *Kostenszky* hazafias érdemét. Közben az öt méter magas márvány-obeliszkról lehullott a lepel s a küldöttségek letették talpazatára koszorúikat. *Wlas-sics* miniszter táviratban köszönte meg a F. M. K. E.-nek, hogy buzgó munkásairól megemlékezik.

A fővárosi mentőegyesület ünnepe. Tíz éve, hogy a fővárosban egy emberbaráti intézet működik, a mentők, mely a telefon hívására ott terem azon-an minden bajnál, hol gyors orvosi segélyre vagy kórházba szállításra van szükség. Buzgóság, köte-lességtudás tették népszerűvé s egy nagy város életének kiszámíthatatlan eshetősége nélkülözhet-lenlé. Fennállása tizedik évének leteltét május 23-án az új városháza dísztermében tartott ünnepi közgyűléssel ülte meg, gr. *Andrássy Aladár* elnök-le alatt. *József* főherceg, az egyesület védnöke megjelenésével emelte a közgyűlést.

Előkelő hölgyközönségen kívül ott voltak: *Tóth Vilmos*, a főrendiház elnöke, *Wlassics Gyula* kul-tuszminiszter, *Széll Ignác* belügyi, *Gromon Dezső* honvédelmi államtitkár, gr. *Lamezan* Edouard, a bécsi mentőegyesület elnöke, *Mátyás Kálmán*, *Kovács József*, *Récsey Imre*, *Korányi Frigyes* egyetemi tanárok. *Márkus József* polgármester, *Rudnay Béla* főkapitány, *Gerlóczy Károly*, *Haberhauer János* alpolgármesterek, stb. *József* főherceg, kinek megjelenését hosszú eljenzés üdvözölte, az elnök megnyitó beszéde után maga is hosszabban szolt. «A hazánkban keletkezett emberbaráti intézmények közt — úgy mond — első sorba helyezendő a mentő-egyesület. Rengeteg emberéletet mentett meg és számtalan betegnek nyújtott menekülést a súlyosabb bajokból. A mentők az első segély hiányának vészes következményeit elhárítják. Öröndetes, hogy nem-csak itt fővárosunkban részesül általános tisztelet-ben, hanem, hogy az egész országban kezdik szer-vezni ez egylet mintájára a mentőegyesületeket. Még külföldön is számtalan ilyen egyesület az iteni alapszabályok szerint szervezkedett és a budapesti mentők tanácsaért folyamodott. Bizton tudom, hogy mindnyájuk hasonló érzelmével találkozik azon legbensőbb óhajom, hogy ezen egyesület abban az irányban, a mi e mostani korszak követelménye, tovább fejlődjék és folyton viruljon!» Percenkig tar-tott az eljenzés, a taps *József* főherceg szavai után. — Most *Lamezan* gróf a bécsi, dr. *Haller Károly* a kolozsvári mentőegyesületek nevében mondtak üdvözlőket. *Sztrók* titkár az évi jelentést olvasta föl, melynek legfőbb adata, hogy az egyesület 29,100 frtnyi bevételével szemközt a kiadás 47,542 frt. *Márkus József* polgármester erre abbli remé-nyét fejezte ki, hogy a főváros az eddigi 6000 frt évi segélynél nagyobb összeggel fogja támogatni a közhasznú egyesületet. Végül a kitüntetett mentők névsorát olvasták föl. Este lakoma volt.

Egy *Báthory* sirja. A nagy-ecsed ref. templom újítási munkálatai közben egy sírra bukkantak a munkások, melyben több csontot, fát, egy kalpag arany-forgót, tíz nagy ezüst gombot s egy bársöny-mentét találtak. A sír valószínűleg a régi csanádi vár urának, valamelyik *Báthory*nak sirja. A talált régiségeket a nemzeti muzeumnak fogják átszol-gáltatni.

A budapesti amerikai konzul. Az Egyesült-Államok elnöke a nem rég távozott Mr. *Hammond* helyébe az Unio konzuljává Budapestre egy fiatal tudóst nevezett ki, ki körülbelül egy év óta tartózkodik hazánkban, a magyar nyelvet már is jól érti és folyékonyan beszéli. Az új konzul M. *Frank Dyer Chester*, fiatal orientálista, ki négy évig tanárkodott a Harvard-egyetemen, Cambridge-Bostonban, két évet töltött Keleten, Damaszkuban, az arab nyelv elsajátítása céljából, mielőtt az elmúlt nyáron Kolozsvárra, majd Budapestre jött, hogy a magyar egyetemeken folytassa tanulmányait s azokat a magyar nyelv tudásával egészítse ki.

Harangjáték a budai ref. templom tornyán. Budai polgároktól származott a gondolat, hogy a budai Dunaparton levő ref. templom tornyában harangjátékot rendezzenek be. Onnan messze el-hallatszanék s a főváros nevezetességei gyarapod-nának. Az eszmét tetszéssel fogadták, s már is több ezer forintot irtak alá a polgárok, még pedig fele-keztetkülönbség nélkül. A terv szerint a harang-játék déli 12 órakor a Szózatot, este 7 órakor pedig Himnuszot adja elő.

abb mosószövetek
 nták kívánságra bérmentve küldetnek. 7196
 i áruháza Budapest, Kigyfó-tér, a „Szép juhásznő“-hoz.

400–500 nyomtatott ívre, vagyis 40–50 rendes regény-kötetbe rúgnak. Így 40–50 kötet regény bolthi ára legalább egygyanymárfi forint. Ha most még tekintetbe vesszük az Egyetértésnek mindenkor közeletünk kitérősségei és elsőrangú publicisztikai írói **veszélyeztetései** és egyéb **politikai költségei**, akkor a **regénykötet eredeti ártárával** **átvittatva az ország és a világ minden részére** az **egyetértés** **száraz levelezőből**, továbbá a **vasárnapi ponton** megjelenő **egy-egy szaklapot** pótló **„Irodalom”, „Tanügy”, és „Műszaki-gazdasági”** című országos hírű rovatokat a végül az Egyetértés legjobban informált **közigazgatási, ipar és mezőgazdasági** rovatait és megbízható tözsed tudósításait, bátran mondhatjuk, hogy az Egyetértés a hazai sajtónál,

KURCZ LIPÓT EST
PHOTO
Czinkográfia
Képfestés
BUDAPEST KIRÁLYI 13.
CLICHÉ
LEJOSA
DL 50
KIVITELBEN
Czinkográfia
Fametszel
1877

Szerkesztői mondanivalók.

Sárköz, P. J. Az új névre való átírást fizetni nem kell, mert azt hivatalból hajtják végre.

A százdrombitás. Ha szerző kijavítaná a gyöngéb sorokat és a forma fogyatkozását, a közölhető közé soroznók.

Ezer éve. A hazafi érzés, mely e verset betölti, dícséretet érdemel, de a vers gyöngébb, semmint közölhető lehetne.

Sárkőz, F. J. Az új névre való átírást fizetni nem kell, mert azt hivatalból hajtják végre.

A százdrombitás. Ha szerző kijavítaná a gyöngébb sorokat és a forma fogyatkozását, a közölhető közé soroznók.

Ezer éve. A hazafi érzés, mely e verset betölti, dícsérettel érdemel, de a vers gyöngébb, semmint közölhető.

Megérkezte
u. m. zephyr,
Kunz és Mössmer

Utánvételes re
vétetnek és ezen
előzetes beküld

Korunk főnyavalyja az idegesség és vértelenség, melyből számtalan kór emészt. Eltlen pedig legbiztonságban hat a vasas chinabor 1 üveg 1 frt 20 k. 5 üveg franco külföde 6 frt. Sherryvel és kőszíve és minden hasonvéri készítmények között a legjobb chinajszalt és vasat tartalmazza.	Kinek van sepleje? vagy bármel folt, vagy pattanás az arcán? Az teljes biztonsággal fordulhat annak eltűntetése végett a világhírű Serail arckenőfőszőhöz, mely nemcsak elszárvolt mindenféle bőrtisztításig, hanem a szarobort vakító fehérré, tisztává és üdűvé teszi. 1 tégely ára 70 kr. Arcsopor hozná 3 szinben 70 kr. Postán franco külföde 1 frt 5 k. Szappan hozná 1 drb. 30 kr.	Hozok mennek Carishabada egyk rossz gyomrutak kireparálják és ujra jól emésztésnek pedig ezt cédli otthon kényelembe. Később köldögél eljött PEPSIN-BOR használatát által, mely az ételt megemésztésig segíti és a gyomrutól időn átélésének helyettesíti. <i>Caracora Szeged</i>-ből kitűnő anyag hatású használat és vértisztító szer. <i>Venn</i> kezérlő Minden típusú kőszímetény kőre a legjobb. Az erődeséves orvászóg Millitáson 10 haladéki kitűntetése. 1 üveg ára 1 frt 20 k. 5 üveg franco külföde 6 forint.
--	---	--

HÜBLER
Lejtőszőlő ártalmos
ANYU-KÜT

A
kozzató kézikönyv
tegy 200 oldal terjedelemben,
pest térképével készült. Embe
nyv utbaigazító tartalmánál
akosnak egyaránt nélkülözhe-
ál. A kalauz ára diszkiadás
r. Budapest térképét csinosan
ményképen 7 kron kaphatják
lunk.

elések figyelembe nem
egalkalmasabb az összeg
e. 70

1. Kiadóhivatal
H. K. K. Budapest, (A)

abb mosószövedeink
 nták kívánsátra bérmentve küldetnek. 7196
 i áruháza Budapest, Kigyló-tér, a „Szép juhásznő“-hoz.

Férfi ingek: Színes francia batist. Angol piqué és szépelyes mellű fehér sifon. **Pongyola utazó- és háló ingek.** — **Dívtós sítábotok.** Nap- és Esernyők. Angol foulard és batist nyári Nyakkendők. Férfi és Női Harisnyák. Keztyűk és Angol sárga bőr cipők. **Férfi Nemez- és Szalmakalapok.** Utazó- és Fűző Csikkek Nagy választékú Raktára

FÖLDVÁRY IMRE

BUDAPEST 7156

Koronaherceg-utca 11. és Kerepesi-út 9. sz.

Francia folyékony

HAJFESTŐ

(Cromatique Parisien)

melylyel minden haját tetszés szerint 10 perc alatt állandóan megfestheti fekete, barna vagy szőkére. Tulajdonságai: a szín állandó és a természetes színtől meg nem különböztethető, az alkalmasság egyszerű. Ár 2 frt. A készületek (esészek, kefék stb.) 60 kr. **Főraktár:** Budapesten, Török József gyógyszer-tára, Király-utca 12. szám. 7080

A budapesti asztalos ipartestület védnöksége alatt álló butorszakosztály által alakított

BUTORCSARNOK

VIII., Bérkocsis-utca 12.

az ipartestület saját házában állandóan készletben tart **háló-, ebédlő-, niszolba és szalonberendezéseket.** Ezzel mód van adva a n. é. közönségnek jó és **szolid butorokat jutányos áron** a közvetítők illetéke kereskedők mellőzésével az illető asztalos-mesterekkel készen vagy tetszés szerinti megrendelés után beszerezhetni.

A női szépség

emelésére, tökéletesítésére és fen-tartására legkiválóbb, teljesen ár-talmatlan, vegyített és zsírmien-tes készítmény a 7163

Margit Crème.

Rövid idő alatt szűrtet szelőt, májfoltot, pattanást, bőrtájkát (mit-esser) és minden más bőrbajt. Kisimítja a ráncokat és himlőhelyeket, még koros egyéneknek is ide bájos arcszínűt kölcsönöz, ára 30 kr., nagy 1 forint. **Margit hölgyor** 60 kr. 3 színen. **Margit szap-pan** 35 kr. **Margit fogpép** (Zahnpaste) 50 kr. **Készítő FÖLDES gyógyszer-tára,** Aradon Deák Ferenc-utca 11. sz. **Főraktár:** Török József gyógyszer-tára, Budapesten Király-utca 12.

LOHSE világhírű különlegességei a bőr ápolására.

EAU DE LYS DE LOHSE.

Hatvan év óta felülmulha-tatlan mint legkiválóbb bőr-víz a tökéletes ifjú tdeség megtartására, valamint a nyári szeplő, napcsütés, pi-rosság, száraz foltok és az arcz minden tisztáltságának biztos eltávolítására fehériben és rózsaszínben székének, sárgában barnának. **LOHSE liliumtej-szappan** csodás illata, tisztasága és finomsága végett a legkivá-lóbb tolette-szappan, drbjá 60 kr., rózsaszín 1 frt. Gyártmányaim vizitkánál mé-lőcsessé mindig egyeztet a cségre: **GUSTAV LOHSE** 45 Jägerstr. 46 Berlin. **udvari illatszerek.**

Kapható Ausztria-Magyarország minden gyógyszer-tárában és jobb illatszerek-üzleteiben. 7067

Csorba fürdő.

Liptómezei központi Kárpátok, a magas Tátra déli lejtőjén, 1357 m. magasságban fekszik.

Klimatikus gyógyhely, mely leginkább légző emésztőszervek és idegbántalmaknál, vala-mint szervi vagy öröklött betegségeknek felülmuttatlan.

Van a fürdőben állandó fürdőorvos, házi gyógyszer-tár, posta távirda hivatal, meleg kád, törpefenyő, zuhany, hideg fürdők és uszoda. Vasúti állomástól egész a fürdőig vezet egy fogas-kerékű vaspálya. A nagy látogatottság folytán a fürdő az idén egy 40 azobás szállodával szaporítottat.

Megnyitás május 15-én.

Földényben (július-augusztus) penzio naponta 3 frt 5 frt 50 kr., elő- és utóidényben ugyanaz 30%-kal glosóbb. — Részletes felvilágosítással vagy értesítők-kel szolgál a

7209

fürdőigazgatóság.

ŐS BUDAVÁRA

a székesfőváros legnagyobb és legelőkelőbb mulatóhelye.

Idénnyitartam május 1-től szept. 30-ig.

Idénnyitárok ünnepélyek alkalmával is érvényesek 10 forint.

Családtagok, katonatisztek, hivatalnokok és nagyobb klubok részére 8 forint.

Három nagy nyit színpad. Naponta nagy symphonikus és népies hangversenyek. Magyar és nemzetközi karénekek, magánéneke-ek, táncosok és előrendű művészek. Nagyszerű ünnepélyek. Eés időben ingyen-előadások a színházakban, valamint a vendéglők és kávéházak terméiben.

Jegykiadás naponta a budapesti bankgyeület váltóüzle-tében V., Fürdő-utca 1. és az igazgatósági épületben Ős-Budavárban. 7195

TRENCSÉN-TEPLITZ
kényszerfürdő
Felsőmagyarországon.

A Kárpátok gyógygye.
Tepia-Trencsén-Teplitz állomástól 20 perc távol. Leg-erősebb kényszerfürdő Magyarországon és Ausztriában, ter-mészetes meleg 28-31° C. forrásokkal. Köszvény, reuma, bennulás, neuralgia, isztia stb. ellen. Olcsó és kényel-mes. Körülbelül 8000 fürdővendég látogatta. Május és szeptemberben 3 hetet kapható naponta szoba, fürdő-és teljes ellátás. A szezon május 1-én kezdődik. Képes pro spektust ingyen küld a gróf fürdőigazgatóság.

IGLÓ-FÜRED

klimatikus gyógyhely és gyógyfürdő.

Évad május 15-től október 1-ig.

Szepesmegyében, Igló város határában 580 mé-ter a tenger színe fölött.

Nyaralóhely, meleg fürdők, feny-ves-, kádfürdők. — Czélszerűen berendezett

hidegvíz-gyógyintézet.

Vasúti állomás: Igló, (Kassa-Oderbergi vasut). Bér-kocsi- és társaskocsi összeköttetés. 7207

Posta- és telefonon összeköttetés az iglói távirda-állomással helyben.

Távirda állomás. Távirda állomás.

Foulard-selyem

valamint fehér, fekete és színes selymeknek mindegyében, igazi gyári árakon, a valódiság és tartósságért való jótállás mellett, mé-terenkint 30 król tizenkét frtig portó- és vámmentesen bázisok szállít-tatnak. Legjobb követelmény megrendelési forrás magánok részére. Ezer meg ezer előmerőlt. Minkat franko. Svájcba a levélpórtó kódszeren.

GRIEDER ADOLF ES TSA

selymekelme-gyárak szövetsége Zürich. 6962

Spanyol kir. udvari szállítók. Spanyol kir. udvari szállítók.

Levélbéllyeg-kereskedés

PRÜCKLER J. C.

Budapest, IV., Régi posta-u. 5

Alapított 1876. 7121

Veszek! Eladok! Cserélek!

Vértessz. győz. -féle
keleti labdacok.

Használat előtt. Használat után.

Gyenge nőknek szép telt testi formát kölcsönöznek.

Egy adag 3 frt. 7141

Kapható VÉRTES L. sasgyógytárában Lugoson 96. sz.

PARAD
GYÓGYFÜRDŐ
(Heves vármegyében).

Természetes arzénus vasas gyógyvíz, vasas-tímós fűrdőkkel, égvényes-kénés és vasas savanyúvis-forrásokkal;

hidegvíz-gyógyintézet.

Kiváló jó sikerrel használhatók: mindennemű női bajok, verszegénység, sápkór az emésztő szervek bántalmái, aranyér, idült esz és köszvény stb. ellen. **Évad-megnyitás május hó 15-én.**

Május 15-től június 15-ig és augusztus 20-tól az évad végeig a lakások 30%-kal olcsóbbak. Enyhe, pormentes hegyi légkör, kiterjedt és jókárban tartott sétá-utak, gyönyörű park festői vidék, fűdött sétány, olvasó-és zongora-terem, lawn tennis, szép és kényelmesen berendezett lakások, díszes éttermek. Posta- és táv-irda-állomás a fürdőtelepen. 7175

Közelkedés: a fürdő csak 20 percrenyi távolságra fekszik a Mátrai vasútvonal Parád nevű állomásától. A fürdő és vasúti állomás közt a közlekedés kényelmes omnibuszfo-gat-tal tartatik fűn. Külön hintófogat a vasúti állomáshoz csakis előzetes megrendelésre küldetik, ára 2 frt. Fürdőorvos dr. **BREM JÁNOS.** Lakás-megrendeléseket elfogad és a fürdőre vonatkozó minden felvilágosítással készséggel szolgál a fürdőigazgatóság.

A parádi térványvízek budapesti kizárólagos raktára: **EDESKUTY L.** csász. és kir. és szerb királyi udvari szállítónál V., Erzsébet-tér 8. szám alatt.

Fesztás társaság körkép palotájában

Városliget 7173

Krisztus a keresztfán

és Jeruzsálem

óriási körkép. Látható:

reggel 9 órától esti 8 óráig.

Az esti órákban villanyvilágításnál.

Belépő díj 50 kr.

Gyermekjegy 30 krajczár.

23. SZÁM. 1897.

BUDAPEST, JUNIUS 6.

44. ÉVFOLYAM.

Előfizetési feltételek: VASÁRNAPI UJSÁG és 1 egész évre 12 frt
POLITIKAI UJDONSÁGOK együtt 12 frt — 6 •

Csupán a VASÁRNAPI UJSÁG 1 egész évre 8 frt
télvére — 4 •

Csupán a POLITIKAI UJDONSÁGOK 1 egész évre 5.—
télvére — 2.50

Külföldi előfizetésekre a postailag meghatározott viteldi is csatolandó.

A KISFALUDY-TÁRSASÁG.

A KISFALUDY-TÁRSASÁG ez évi február 7-ikén tartotta ötvenedik ünnepélyes közülését. A «Vasárnapi Ujság» föl akarta használni ezt az alkalmat, hogy ez előkelő irodalmi inté-zetünk jelenlegi összes tagjait bemutassa arcz-kepekben olvasó közönségének. Az arczkép-gyűjtemény teljessé tétele huzamosabb idő alatt történhetvén meg, a közlés csak most vált lehe-tővé, midőn egyszersmind rövid visszajárlást kívánunk vetni a társaság keletkezésére s ed-digi munkásságára is.

Midőn Kisfaludy Károly 1822-ben az «Aurora» című zsebkönyvet kezdte szerkeszteni, ezzel nemcsak a magyar költészet nemzetibb irányá-nak első öntudatosabb képviselője, hanem, mondhatni, a finomultabb ízlésnek, a haladot-tabb műveltségnek szintén nemzeti szellemben való hirdetője és erősítője lett. Az «Aurora» köré csoportosult írók a költészetben és politi-kában egyaránt a hazafiság eszméit terjesztik, Pestnek irodalmi központtá tételére törekednek s működésükkel a nemzet szívéhez közelebb férköznek, mint előzőik.

S e törekvést a vezér kidöltével is folyvást táplálták Kisfaludy Károly barátai és pályatár-sai. Nemcsak arra egyesültek, hogy az élte delén elhunyt jeles költő minden művét közkincesé tegyék és emléksobrot állítsanak tiszteletére, a mely el nem muló dicsőségét hirdesse: hanem csakhamar az az eszme is megfogalmazott elmé-jükben, hogy a begyűlt pénzösszeg megmaradt részének (mintegy 1700 frtnak) kamataiból az ifjabb tehetségek munkásságát jutalmazták s «a francia Académie des jeux floraux példájára egy, leginkább oly kisebb nemű poétai műveket, melyek a magyar Akadémiától jutalmat nem nyerhetnek, valamint különféle korszerű aesthe-tikai s rokon tárgyú dolgozatokat jutalmazó tár-saságot» alkossanak. Kisfaludy Károly munkái-nak kiadására s emléksoborra elkészítésére tiz barátja egyesült: Bajza József, Bárfai László, Bugát Pál, Forgó György, Helmezy Mihály, Toldy Ferencz, Stettner (Zádor) György, Szalay László, Vörösmarty Mihály és Walther László. Pár év alatt azonban e baráti kör majdnem felére olvadt, részint mert némelyeket a halál kiragadott közlők, részint pedig, mert mások kijelentették, hogy a már szépirodalmi intézetté egyesült kör munkásságában ők, mint nem szép-irodalmi írók közre nem működhetnek. 1836-

Kisfaludy Károly.

Alakja a Kisfaludy-Társaság 1842.

La Première Marque du Monde
GUERLAIN

Parfumeur. — Fabrique à Bécon-les-Bruyères (Seine). — Magasins: 15, Rue de la Paix, PARIS

“Eau de Cologne Hébémonienne”
Délicieux parfum très apprécié
pour la toilette du Corps.

“Crème de Fraises”
Cold-Cream Spécial
Pour tonifier et adoucir la peau.

“Jardin de mon Cœur”
Extrait pour le Mouchoir
Remarquable par sa distinction.

“Savon Savonetti”
au Blanc de Balnear.
Absolument neutre pour la figure et les mains.